

CC: [redacted], [redacted] <[redacted]@minezk.nl>; [redacted]@bij12.nl'

<[redacted]@bij12.nl>; [redacted], [redacted] <[redacted]@minlnv.nl>; [redacted]
<[redacted]@minlnv.nl>; [redacted], [redacted] ([redacted]) <[redacted]@minlnv.nl>; [redacted]
<[redacted]@minezk.nl>; [redacted] <toconnect@toconnect.nl>; [redacted] - DGWB'
<[redacted]@minienw.nl>

Onderwerp: Agenda en vergaderstukken DO N2000 11 oktober 2021

Allen,

Aanstaande maandag 11 oktober vindt de eerstkomende vergadering van het Directeuren Overleg Natura 2000 plaats, van 16-17 uur. Centraal staat de agenda van het BO Natuur op 24 november 2021. Tijdens het DO van volgende week wordt de conceptagenda besproken en wordt een deel van de vergaderstukken t.b.v. het BO Natuur besproken. Vergaderstukken voor het BO Natuur die nog in ontwikkeling zijn worden tijdens de extra DO vergadering van 1 november besproken. Op 1 november worden door het DO de definitieve agenda voor het BO Natuur voor het onderdeel "actualisatie" en de definitieve vergaderstukken vastgesteld.

Vanmiddag vindt er een bespreking plaats tussen het kernteam actualisatie N2000 doelensystematiek en DO-leden [redacted] en [redacted]. Dit betreft een bespreking van de "verkenning consequenties actualisatie" en de conceptnotitie "bestuurlijke vraagstukken". Deze stukken (bijlage 2a/b) worden bijgesteld naar aanleiding van de bespreking vandaag en morgen als nazending verstuurd naar het DO N2000.

Mocht u agendapunten willen inbrengen of vragen hebben n.a.v. de agenda en vergaderstukken dan hoor ik het graag.

Met vriendelijke groet,

[redacted] " projectsecretaris actualisatie N2000 doelensysteem

[redacted] ([redacted])

(Senior) Beleidsmedewerker Stikstof
Cluster Natura 2000 PAS

.....
DG Natuur, Visserij en Landelijk Gebied
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | [redacted]
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
T 070-378 [redacted]
M 06 [redacted]
[redacted]@minlnv.nl
www.rijksoverheid.nl/lnv

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

agenda

Omschrijving Directeurenoverleg N2000
Voorzitter [J]
Vergaderdatum en -tijd 11 oktober 2021, 16:00-17:00 uur
Locatie Digitaal – link wordt verstuurd

Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk Gebied
Cluster Natura 2000

Behandeld door

[J]
T 06 [J]
[J]@minlnv.nl

Datum
5-10-2021

Kenmerk

Bijlage(n): 7

Agenda DO N2000 11 oktober 2021

Tijd	Agendapunt	Bijlage
16.00	1. Opening, vaststelling agenda 2. Mededelingen Update projectorganisatie en inzet voortouwnemers – <i>ter info</i> 3. Agendering Actualisatie N2000-doelensysteem in BO Natuur (24-11)	
16.05- 16.50	- Notitie Concept agendering actualisatie N2000-doelensysteem in BO Natuur (24/11) <i>Toelichting:</i> [J] Concept-agenda BO Natuur: A. Algemene oplegger (leeswijzer – outline) Beleidskader N2000 B. Doorkijk consequenties en vraagstukken <i>Toelichting:</i> [J] - Notitie Bestuurlijke vraagstukken	B1: Concept agendering act. N2000 in BO Natuur
	C. Producten actualisatie N2000-doelensysteem - Beleidskader N2000 habitattypen en soorten - Geannoteerde inhoudsopgave - Bestuurlijke notitie bij uitgangspunten N2000 - Uitgangspunten N2000 - Beleidskader Doelwijziging - Conceptbeleidskader DW - Oplegger beleidskader - Strategisch plan - Outline inhoud en proces strategisch plan - Bestuurlijke vraag over commitment	B3a: Geannoteerde inhoudsopgave B3b: Bestuurlijke notitie bij uitgangspunten B3c: Uitgangspunten Concept BK DW: in ontwikkeling B4: Oplegger beleidskader DW
	D. Concept Kamerbrief	In ontwikkeling
16.55- 17.00	4. Conceptverslag 6 september 2021 5. Rondvraag en sluiting	B5: Conceptverslag 6 september 2021

Agendering Actualisatie N2000-doelensysteem in BO Natuur

Aan: DO N2000, 11 oktober 2021
Van: Projectteam Act. N2000-doelensysteem, [J]
Onderwerp: Concept agendering van de actualisatie N2000-doelensysteem in het Bestuurlijk Overleg Natuur (24 november 2021)

1. Inleiding

Op 24 november 2021 staat de actualisatie Natura 2000-doelensysteem op de agenda van het Bestuurlijk Overleg Natuur. In deze notitie geven we aan welke onderwerpen we op welke manier gaan voorleggen aan het BO Natuur.

Graag bespreken we deze concept agenda en (waar mogelijk) de concept stukken in het DO N2000 op 11 oktober. Vervolgens leggen we in het DO N2000 op 1 november de definitieve agenda en stukken voor.

De daarop volgende stap is het voorleggen van deze agenda en stukken aan de Regiegroep Natuur op 15 november. Dit is het laatste voorportaal van het BO Natuur op 24 november.

Bij het agenderen van de actualisatie zijn de volgende punten van belang:

- Het project heeft op een aantal punten richtinggevende uitspraken nodig;
- De actualisatie is één van de agendapunten. Naar verwachting hebben we ca. 15-20 minuten, wat te kort is voor bijvoorbeeld een presentatie over de actualisatie (zoals in consultatieronde 1 is gedaan);
- Op dit moment voorzien we dat in het BO Natuur in mei/juni 2022 (deel)producten van de actualisatie ter besluitvorming worden voorgelegd;
- De ervaring leert dat we in de agendering helder, puntig en compact moeten zijn. Bestuurders zitten (waarschijnlijk) niet diep in de inhoud van de actualisatie;
- Het is de eerste keer dat de actualisatie N2000-doelensysteem formeel in het BO Natuur aan de orde komt. Wel zijn de bestuurders op andere manieren op de hoogte (gebracht) van de actualisatie;
- De provinciale bestuurders zijn deelnemer dan wel agendalid van/vertegenwoordigd in de Bestuurlijke Adviescommissie Vitaal Platteland (BAC-VP). In oktober/november wordt een extra BAC-VP ingepland om bestuurlijke vragen te bespreken.
De bestuurders (dan wel ambtelijke vervangers) van IenW, Defensie en LNV worden ook via de reguliere lijn geïnformeerd en ondersteund (zoals is afgesproken in het 'terms of reference' van het Kernteam Act. N2000-doelensysteem).

Commented [J](1): Waarschijnlijk meer tijd. Wordt gecheckt.

Commented [J](2): Door KT en DO N2000 (zie terms of reference van KT en van DO).

2. Voorstel agenda

Om de agenda overzichtelijk te houden, hebben we deze verdeeld in vier delen:

A. Algemene oplegger

Deze oplegger bevat een leeswijzer voor de onderliggende stukken; welke onderwerpen/stukken worden geagendeerd, wat wordt het BO Natuur gevraagd, etc.

Daarnaast komt in de oplegger (of als bijlage) een globale toelichting op de actualisatie, waaronder de fasering (fase 1, 2 en 3) en producten (beleidskader N2000-habitattypen en -soorten, beleidskader doelwijziging en strategisch plan). Daarnaast wordt de huidige stand van zaken geschetst.

Onderdeel A bevat **geen punten ter besluitvorming**.

B. Doorkijk consequenties en vraagstukken

Dit onderdeel bevat twee samenhangende documenten:

■ Notitie Verkenning consequenties actualisatie N2000-doelensysteem

In deze notitie wordt een (eerste) doorkijk gegeven van de belangrijkste onderwerpen die in de actualisatie aan de orde komen. Het gaat daarbij om de consequenties zoals die nu zijn te voorzien. Omdat de daadwerkelijke uitwerking in de praktijk (fase 3) in de huidige fase van het project niet volledig is te overzien, heet de notitie een 'verkenning'.

■ Notitie Bestuurlijke vraagstukken

Hierin worden de bestuurlijke vraagstukken geschetst die in het verloop van de actualisatie aan de orde zijn. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar de verschillende fases van het project. Daarnaast wordt in deze notitie een reactie op (een aantal) bestuurlijke vragen gegeven in de vorm van een Q&A (vraag-antwoord).

Na een eerdere poging om deze twee perspectieven te combineren in één stuk (DO N2000 op 6/9), bleek het overzichtelijker de verkenning van de consequenties en de bestuurlijke vragen uit elkaar te halen.

Momenteel loopt er een spoor via de AAC-VP/BAC-VP (ingelast BAC/VP in oktober/november) en via het Kernteam/DO N2000 (diverse KT-sessies en sessie met [REDACTED] op 5/10) om relevante bestuurlijke vragen op te halen.

Het voorstel is om een aantal van de belangrijkste vraagstukken **ter bespreking** te agenderen. Doel is daarmee om de bestuurders op dit moment te informeren. Eventuele aanvullende vraagstukken (of zorgpunten) kunnen mogelijk na het overleg schriftelijk worden opgehaald.

C. Producten actualisatie N2000-doelensysteem In dit onderdeel komen de **drie producten** van de actualisatie aan de orde.

■ Beleidskader Natura 2000-habitattypen en -soorten (BK N2000)

Voor dit algemene beleidskader staan twee onderwerpen geagendeerd:

- De **uitgangspunten** zoals deze in het DO N2000 (14/6) zijn besproken. Het BO Natuur wordt gevraagd **in te stemmen** met deze uitgangspunten.
- De **geannoteerde inhoudsopgave** van het BK N2000. Deze is bedoeld om een beeld te geven van wat dit beleidskader als product uiteindelijk bevat. Deze wordt **ter kennisneming** geagendeerd.

■ Beleidskader doelwijziging (BK DW)

Hiervoor staat het **concept BK DW** geagendeerd. Deze is op 6/9 in het DO N2000 besproken. Het BO Natuur wordt gevraagd om **in te stemmen** met het concept BK DW om deze vervolgens ter (internet)consultatie te publiceren.

■ Strategisch plan

Van het strategisch plan wordt op hoofdlijnen het proces en het product (outline) geschetst. Het BO Natuur wordt gevraagd hiermee **in te stemmen**.

■ Strategisch plan

Van het strategisch plan wordt op hoofdlijnen het proces en het product (outline) geschetst. Momenteel wordt deze notitie inhoudelijk voorbereid.

Commented [J](3): Hiervoor worden specifieke, korte opleggers worden gemaakt ten behoeve van de overzichtelijkheid (bijv. concept beleidskader doelwijziging).

Commented [J](4): Deelproject BKN2000: er wordt gekeken of er een bestuurlijk vraagpunt m.b.t. de waarden buiten de N2000-gebieden kan worden voorgelegd. Gaat eerst nog langs kernteam. Kan dan bij agendapunt B worden geagendeerd.

D. Kamerbrief

Eind 2021 informeert de minister van LNV de Kamer (EK en TK) met een brief over de stand van zaken van de actualisatie. Omdat het gaat om een interbestuurlijk traject is overeenstemming over de strekking van deze brief wenselijk. Het BO Natuur wordt gevraagd om met de inhoud **in te stemmen**. Eventuele aanvullingen of suggesties kunnen na het overleg schriftelijk worden opgehaald.

Notitie opzet bestuurlijke vraagstukken actualisatie Natura 2000 doelensysteem

Versie 061021, ten behoeve van DO (11/10)

1. Inleiding

Voor de bespreking van de actualisatie in het BO van 24 november is het voorstel om een 'notitie bestuurlijke vraagstukken' te agenderen. Voorliggend document geeft een opzet voor een eerste inhoud van deze notitie.

Vraag aan het DO is of deze opzet kan worden gehanteerd, en of dit de bestuurlijke vragen zijn voor agendering in het BO.

2. Opzet notitie bestuurlijke vraagstukken

Voor de versie richting BO Natuur wordt de volgende structuur voorgesteld:

1. Waarom actualisatie van het N2000 doelensysteem: nut en noodzaak actualisatie met daarin ook bespreking van 0-optie: wat gebeurt er als we niets doen? En waarom doen we dit in de vorm van een interbestuurlijke samenwerking?
2. Overzicht Proces van besluitvorming; wanneer besluiten we waarover?
3. Overzicht van de bestuurlijke vragen
 - a. bestuurlijke vragen waar we nu een antwoord op geven;
 - b. Bestuurlijke vragen waar we nu richting vragen van bestuurders; en
 - c. bestuurlijke vragen die in het vervolgproces aan de orde komen.
4. Bestuurlijke vragen met hun antwoorden (a) en richtingen (b)
Hieronder wordt een eerste inhoudelijke vulling gegeven langs deze opzet.

Vraag aan het DO 11/10:

- *Is deze opzet akkoord?*
- *Zijn dit de bestuurlijke vraagstukken voor het BO 24 november (zie paragraaf 5 'overzicht bestuurlijke vragen') ?*

NB: deze vragen moeten dan wel van een gezamenlijk antwoord worden voorzien vóór 24 november.

3. Doel notitie bestuurlijke vraagstukken

De notitie bestuurlijke vraagstukken heeft tot doel om bestuurders genoeg comfort te kunnen geven om in te stemmen met de voorstellen die in de tweede fase van de actualisatie aan de orde zijn. Dit doen we door aan te geven welke bestuurlijke vraagstukken de actualisatie van het Natura 2000-doelensysteem met zich meebrengt, deze in de tijd te plaatsen en ze zo mogelijk van een antwoord of mogelijke richting te voorzien. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen:

- Vraagstukken waarop al een antwoord mogelijk is of een doorkijk kan worden gegeven naar eventuele oplossingen versus vraagstukken waar bestuurlijk richting aan moet worden gegeven;
- Vraagstukken die nu aan de orde zijn t.b.v. besluitvorming in het BO Natuur van 24 november, en vraagstukken die later aan de orde kunnen of moeten komen;
- Vraagstukken die direct samenhangen met VHR-verplichtingen (die ook zonder actualisatie aan de orde zijn of zouden zijn) versus vraagstukken die voortvloeien uit de actualisatie; en
- Vraagstukken die samenhangen met zaken die (vanwege de samenloop) betrokken worden in de actualisatie (bijvoorbeeld toezeggingen aan de Tweede Kamer, zoals het meenemen van de conclusies van het onderzoek Natura 2000 dat in 2020 aan de TK is aangeboden).

Deze notitie over bestuurlijke vraagstukken hangt samen met de verkenning van de consequenties van de actualisatie N2000-doelensysteem, die in een aparte notitie is uitgewerkt.¹ Beide worden als aparte documenten aangeboden aan het BO.

5. Route en afstemmomenten

In het actualisatietraject worden twee bestuurlijke momenten als uitgangspunt genomen:

- BO Natuur op 24 november 2021
- BO Natuur in mei/juni 2022

In de planning is ruimte opgenomen voor onder meer interprovinciale afstemming (AAC-VP en BAC-VP). Daarbij kunnen de volgende momenten worden benut:

- AAC-VP 30 september
- DO N 2000 11 oktober
- Extra BAC-VP (oktober; datum nog niet bekend)
- BACVP 18 november

De actualisatie van het N2000 doelensysteem is op 30 september besproken in het AACVP. In oktober zal er een extra BACVP worden gewijd aan de actualisatie, beeldvormend, oordeelsvormend en naarmate het BO Natuur dichterbij komt besluitvormend.

De nadere invulling hiervan ligt bij de betreffende kernteamleden. Bovenstaande data worden verwerkt in een werkplanning voor de drie deelprojecten.

6. Overzicht bestuurlijke vragen

Deel 1. Waarom actualisatie

- Waarom actualiseren we de Natura 2000-doelensystematiek?
- Wat gaat er mis als we dit niet doen
- Waarom doen we dit samen?

Deel 2. Proces, Fasering van besluitvorming

- Wanneer zijn welke besluiten aan de orde?
- Wat is daarbij verplicht en wat is keuzeruimte?
- Welke ruimte is er voor aanpassingen later als de consequenties tegen vallen?
- Wat is de samenhang met andere trajecten?

Deel 3 a bestuurlijke vragen waar we nu een antwoord op geven

- Wat is het huidige beeld over de betekenis/ consequenties van de actualisatie?
- Hoe gaan we om met onhaalbare doelen?
- In hoeverre is er sprake van afrekenbare doelen?
- Staat kwantificering van doelen de beoogde flexibiliteit in de weg?
- Welke ruimte is er voor maatschappelijke aspecten binnen de VHR?

Deel 3b Bestuurlijke vragen waar we nu richting op zoeken:

- Hoe wilt u omgaan met de instandhouding van Europese natuurwaarden buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden?
- Hoe wilt u omgaan met de financiële betekenis van wijzigingen?
- Hoe wilt u omgaan met de maatschappelijke betekenis van wijzigingen?
- Hoe wilt u we omgaan met onzekerheden over de consequenties?

Deel 3c bestuurlijke vraagstukken die later spelen

- Wie heeft welke verantwoordelijkheid, en hoe houden we elkaar daar aan?
- Welke criteria hanteren voor selectie van nieuwe gebieden? Welke knoppen zijn daar bij?
- Welke nieuwe gebieden komen er bij en welke gaan er af?

1. Dit betreft een notitie die aan het voorgaande DO (6 september) is voorgelegd; er wordt gewerkt aan een update maar deze is nog niet beschikbaar.

- Welke communicatiestrategie hanteren we?

Bijlage.

Eerste uitwerking van bestuurlijke vraagstukken (verder uit te werken richting BO 24 november)

Deel 1. Waarom actualisatie

PM

- Waarom actualiseren we de Natura 2000-doelensystematiek?
- Wat gaat er mis als we dit niet doen
- Waarom doen we dit samen?

Deel 2. Proces en fasering van besluitvorming

Fase 2 loopt tot juni 2022, fase 3 gaat, na besluitvorming, van start nadat er besluitvorming over heeft plaatsgevonden. In het onderstaand overzicht zijn de vraagstukken alsmede de beantwoording op hooflijnen geformuleerd. Het overzicht geeft aan wat er in fase 2 gebeurt die worden doorgevoerd (doorkijkje) naar fase 3.

Actualisatie Natura 2000-doelensysteem		
Fase 1	Fase 2 (2021- juni 2022)	Fase 3
Adviesrapport • Kansen en knelpunten verzameld • Fitness check: EU • Wensen en (on)mogelijkheden voor aanpassen doelensysteem • Gunstige staat van instandhouding • Systeemanalyse • Gebiedsgerichte oplossingen • Criteria voor wijzigen doelen	Actualiseren beleid • Beleidskader Natura 2000-habitattypen & -soorten • Beleidskader Doelwijziging • Strategisch Plan, Landelijke doelen • Ecologische bouwstenen • Overzicht landelijke doelen	Doorvoeren beleid • Aanwijzingsbesluiten • Beheerplannen • Handreikingen (beheerplannen en vergunningverlening) • Profielendocumenten

Welke vraagstukken spelen in welke fase, en wat is daarbij verplicht versus keuzeruimte?

Vraagstuk	Product	Verplichtingen en keuzeruimte
Voorbereiding actualisatie (afgerond)		
Moeten de EU-richtlijnen worden aangepast?	EU fitness check	Conclusie: De VHR-richtlijnen zijn <i>fit for purpose</i> , worden niet aangepast
Evaluatie Nederlandse implementatie	Expert rapport	Conclusie: De Nederlandse implementatie is goed doordacht, enkele aanpassingen zijn mogelijk
Fase 1 actualisatie (afgerond)		
Wat zijn wensen en mogelijkheden om het doelensysteem te verbeteren?	Adviesrapport fase 1 (2020)	Conclusie: VHR-implementatie kan efficiënter en effectiever: - Maak een strategisch plan naar 'gunstige SvI' - Baseer doelen en maatregelen op systeemanalyse per gebied - Werk voor lastige doelen handvatten uit - Ontwikkelprocedure voor doelaanpassing - Definieer 'gunstig' en 'aanwezig'
Doorlichting Natura 2000		
Zijn er structureel zwakke gebieden? Zijn er doelen die niet uit VHR volgen?	Rapport 'onderzoek Natura 2000' (2020)	- Er zijn geen structureel zwakke Natura 2000-gebieden - Er zijn geen doelen die niet uit VHR volgen - Er zijn geen praktijkvoorbeelden gevonden die aanleiding zijn om doelen te schrappen
Fase 2 actualisatie		
Wat zijn per gebied de kansen en knelpunten?	Quick scan kansen en knelpunten (afgerond)	Conclusie: - In 2030 is 30-60% doelbereik haalbaar; 11-14% is niet haalbaar - In 2050 is 45-95% van de doelen haalbaar; 5% is niet haalbaar - Voor 30% van de doelen worden extra kansen gezien
Wat zijn de hoofdlijnen van Natura 2000-beleid en -regels?	Beleidskader Natura 2000-habitattypen en -soorten	Wat moet: - Belangrijkste gebieden beschermen (bijv. nieuwe vogelgebieden) - Doelen per gebied voor aanwezige habitats en soorten (bijv. toevoegen otter) - Toewerken naar gunstige SvI, binnen en buiten Natura 2000 Keuzes: - Mate van concretisering van doelen - Inzet van instrumenten buiten Natura 2000-gebieden
Hoe werken we in Nederland toe naar een gunstige staat van instandhouding?	Beleidskader Natura 2000-habitattypen en soorten	Wat moet: - 'Gunstig' ecologisch definiëren - Geen achteruitgang meer in 2030; 30% verbetering in 2030 (EBS) - Laten zien hoe/wanneer een gunstige staat wordt bereikt Keuzes: - Streven naar (condities voor) 100% doelbereik in 2050

Vraagstuk	Product	Verplichtingen en keuzeruimte
		- Werken met regionale verdeling
Criteria en procedures om gebiedsdoelen te wijzigen	Beleidskader doelwijziging	Wat moet: - Doelen per gebied voor aanwezige habitats - Per gebied bijdragen aan gunstige SvI - Minimaal behoud, verbeteren tot gunstig, tenzij het onhaalbaar of conflicterend is Keuzes: - Verbeterdoelstellingen schuiven tussen gebieden als SvI beter wordt bereikt - Kwantificeren waar mogelijk - Ingeregelde procedure voor doelwijziging
Wat is 'gunstig' in Nederland?	Bouwstenen Strategisch Plan	Wat moet: - Gunstig ecologisch definiëren
Wat zijn de landelijke doelen voor habitattypen en soorten?	Strategisch plan landelijke doelen	Wat moet: - Toewerken naar gunstige SvI keuzes: - Fasering in de tijd
Wat zijn landelijke en regionale prioriteiten?	Strategisch plan landelijke doelen	Wat moet: - Toewerken naar gSvI Keuzes: - Bijdrage per regio optimaliseren - Verdeling van middelen om doelen te realiseren - Optimale regionale verdeling als richtinggevend kader voor nadere uitwerking (fase 3).
Fase 3		
Welke gebieden komen er concreet bij en gaan er af?	Aanwijzingsbesluiten	
Gebiedsdoelen in aanwijzingsbesluiten worden (gaandeweg) gewijzigd	Aanwijzingsbesluiten	
Hoe worden beheerplannen aangepast?	Handreiking Beheerplannen	
Consequenties komen terug in de profieldocumenten. Inclusief de definitie van habitats en ecologische randvoorwaarden	Profielendocumenten	

PM:

- Welke ruimte is er voor aanpassingen later als de consequenties tegen vallen?
- Wat is de samenhang met andere trajecten?

Deel 3 a. bestuurlijke vraagstukken waar we nu antwoord op geven

Wat zijn (op hoofdlijnen) de consequenties van de actualisatie?

De separate notitie verkenning consequenties act. N2000-doelensysteem bevat een beeld van de gevolgen die de actualisatie van het Natura 2000-doelensysteem heeft. In de huidige fase van de actualisatie (fase 2) gaat het om het vaststellen van de kaders en verplichtingen. De hoofdpunten van de consequenties worden nu geschetst ter overweging. De exacte consequenties voor specifieke regio's of gebieden worden op een later moment in beeld gebracht, bij het toepassen van de kaders. Er is dan ruimte om binnen de kaders keuzes te maken die voor bestuurlijke besluitvorming voorgelegd worden. Op hoofdlijnen zijn er twee typen consequenties te onderscheiden:

1. Consequenties die direct volgen uit de reeds bestaande VHR-verplichtingen

Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het beschermen van nieuwe soorten (otter, wolf) of nieuwe gebieden (n.a.v. IBA), het voorkomen van verslechtering in gebieden en de opgave om een landelijk gunstige staat van instandhouding te bereiken. Dit heeft betekenis via beperkingen (ruimtelijk, milieu, economisch), financieel (maatregelen, beheer) en sociaal (draagvlak, onzekerheden). De opgaven voor natuur of stikstof kunnen hierdoor wijzigen. De actualisatie maakt deze opgaven concreter, maar niet anders. Deze opgave en de impact van de VHR is er ook zonder actualisatie van Natura 2000. Op detailniveau zijn er bij de interpretatie en implementatie van deze verplichtingen keuzes te maken. Het gaat dan bijvoorbeeld om de precieze criteria voor selectie van gebieden, de methoden waarop de staat van instandhouding wordt bepaald, of het bepalen van de termijnen voor doelbereik. Dergelijke keuzes worden gemaakt met de doelensystematiek, zie punt 2.

2. Consequenties van wijzigingen in de doelensystematiek

Met de actualisatie worden een aantal wijzigingen doorgevoerd in de *manier waarop* we omgaan met de Natura 2000-doelen. Het gaat bijvoorbeeld om het anders kunnen verdelen van verbeterdoelen, het beter omgaan met natuurlijke dynamiek en het waar mogelijk kwantitatief/concreet maken van de doelen. Deze wijzigingen geven – binnen de kaders van de VHR – meer flexibiliteit en efficiëntie. Daarnaast maken ze de VHR-opgave die er ligt beter hanteerbaar. Bij herverdeling en kwantificeren van verbeterdoelen is het perspectief per saldo positief (effectief, efficiënt). Maar ook dan zijn aspecten van lokale beperkingen, financiën en draagvlak aan de orde. Daarnaast zijn er ook opgaven voor de VHR die buiten de Natura 2000 vallen, deze komen met de actualisatie nadrukkelijker in beeld, zodat de Natura 2000-verplichtingen in samenhang kan worden gezien met de totale opgave voor de VHR.

Hoe gaan we om met onhaalbare doelen?

PM De criteria en procedure daarvoor staan in het beleidskader doelwijziging

Op welke wijze kunnen maatschappelijke aspecten een rol spelen?

In de beleidskaders wordt nader geduid in hoeverre er binnen de VHR ruimte is voor bredere maatschappelijke afwegingen. Op hoofdlijnen is dit als volgt:

- De selectie en begrenzing van Natura 2000 gebieden mag uitsluitend op ecologische overwegingen. Hier kunnen andere maatschappelijke overwegingen geen rol spelen
- Er is geen maatschappelijke keuzeruimte bij het bepalen welke soorten en habitats binnen een gebied beschermd worden. Dit wordt gebaseerd op ecologische feiten.
- Het is een resultaatsverplichting om verslechtering in gebieden te voorkomen. Als daarvoor verschillende maatregelen toereikend zijn, is er keuze ruimte om maatschappelijke afwegingen te maken.

- Uitzondering is als verslechtering het gevolg is van niet beïnvloedbare factoren (zoals klimaatverandering)
- Uitzondering is ook als er sprake is van dwingende redenen van groot maatschappelijk belang, en er geen alternatieven zijn. De schade moet dan worden gecompenseerd.
- Bij het realiseren van herstel en verbetering kunnen maatschappelijke afwegingen een rol spelen bij het tempo van doelbereik, de keuze van maatregelen, en – onder voorwaarde dat de landelijk gunstige SvI wordt bereikt – welke ambitie in welk gebied wordt nagestreefd. Doel van het strategisch plan is om dergelijke afwegingen te kunnen maken.

■ **Staat kwantificering van doelen de beoogde flexibiliteit niet in de weg?**

Nee, kwantificeren van doelen ondersteunt de beoogde flexibiliteit: de beleidskaders maken meer flexibiliteit mogelijk door aan te geven op welke manier doelen gewijzigd kunnen worden. Bevoegde gezagen voor beheer van Natura 2000-gebieden kunnen wijzigingsvoorstellen doen. Voorwaarde is dat inzichtelijk is dat de gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau wordt bereikt. Kwantificeren draagt bij aan het voldoen aan die voorwaarde.

■ **In hoeverre is er sprake van afrekenbare doelen?**

Er is geen sprake van afrekenbare doelen. Natuurwaarden zijn maar ten dele direct beïnvloedbaar. Met name bij mobiele soorten, zoals vogels, kan niemand de garantie bieden dat ze aanwezig zijn. (Gekwantificeerde) doelen zijn sturend voor de te realiseren condities, de te nemen maatregelen en het te voeren beheer, en geven houvast bij monitoring en vergunningverlening.

Deel 3B Bestuurlijke vraagstukken waar we richting vragen

Hoe om te gaan met de maatschappelijke betekenis van wijzigingen?

Mogelijk richtingen:

- In de bijbehorende trajecten de maatschappelijke impact zo minimaal mogelijk houden.
- Bestuurders krijgen inzicht in de maatschappelijke impact en een eerste aanzet op de consequenties inclusief de bijbehorende bestuurlijke keuzes. De precieze impact wordt duidelijk bij wijzigingen van aanwijzingsbesluiten en het verwerken in beheerplannen.
- Bestuurders tonen commitment door uit te spreken dat (wijzigingen in) de doelen horen bij de verantwoordelijkheid die er ligt om de natuur in Nederland in stand te houden.
- Bestuurders verwijzen naar strikte Europese verplichtingen die lokaal onwenselijke consequenties hebben.

Kan de projectorganisatie voor de komende tijd de 2^e optie als richtsnoer hanteren?

Hoe om te gaan met de financiële betekenis van wijzigingen?

Mogelijke richtingen:

- Optie a. De (gewijzigde) opgaves zien als onderdeel van bestaande afspraken en verantwoordelijkheden (natuurpact, decentralisatie, beheer grote wateren).
- Optie b. Elke wijziging zien als aanvullend op bestaande afspraken, waardoor ook de beschikbaarheid van de middelen om tot doelrealisatie te komen aan de orde is.
- Optie c. Actualisatie in zijn geheel zien als onderdeel van de brede natuuropgave; wijzigingen kunnen mee- of tegenvallen. Realisatie van opgaven meenemen in trajecten voor natuurrealisatie (Natuurpact, Programma Natuur, PAGW,...) of getemporiseerd.

Kan de projectorganisatie voor de komende tijd de 3^e optie als richtsnoer hanteren?

Hoe om te gaan met onzekerheden?

In fase 2 worden de kaders vastgesteld die in fase 3 worden toegepast. Doel bij fase 2 is tot meer flexibiliteit, effectiever doelbereik en betere uitvoerbaarheid te komen. Het Beleidskader DW bevat procedures bevatten om de verschuiving van verbeter- en kwaliteitsdoelstellingen

tussen N2000-gebieden in eenzelfde regio te regelen. Dat kader wordt in fase 3 toegepast, waarbij voortouwnemers met wijzigingsvoorstellen kunnen komen (evenals LNV). Echter, de betekenis van de gewijzigde kaders wordt pas exact helder bij de toepassing in fase 3. Andersom geldt ook dat de uitvoering niet kan aanvangen zonder kaders. Hoe kan worden omgegaan met de inherente onzekerheden? Mogelijke richtingen:

- Optie a. Bij fase 2 de (landelijke) hoofdlijnen samen met de bevoegde gezagen vastleggen.
- Optie b. Bij concrete wijzigingsvoorstellen in N2000-gebieden (fase 3) eerst consequenties in beeld brengen (bijv. samenhang met andere ruimtelijke opgaven).
- Optie c. bij te toepassing van de kaders in de volgende fase, deze kaders steeds opnieuw ter discussie kunnen stellen.
- Optie d. Bij concrete wijzigingsvoorstellen in fase 3 alleen bijzondere lokale maatschappelijke omstandigheden hanteren als reden tot afwijking van de landelijke hoofdlijnen uit fase 2?

Deel 3c: bestuurlijke vragen die later aan de orde zijn

Wie heeft welke verantwoordelijkheid voor Natura 2000-doelen?

Het Rijk is verantwoordelijk voor de wijze waarop Nederland uitvoering geeft aan internationale afspraken op het gebied van natuurbescherming en de implementatie van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR). Het Rijk heeft ook de primaire verantwoordelijkheid om te verzekeren dat de internationale afspraken worden nageleefd, ook daar waar binnen de Nederlandse verhoudingen de primaire verantwoordelijkheid bij andere bestuurslagen is neergelegd. Het Rijk gaat bovendien over zaken van nationaal, provincie-overstijgend belang en voor de delen van het natuurbeleid die niet zijn gedecentraliseerd, zoals natuur in de grote wateren. In algemene zin kan worden gesteld dat het Rijk "systeemverantwoordelijk" is voor het algehele natuurbeleid.

Het Rijk draagt zorg voor nationale wet- en regelgeving in het kader van Natura 2000, en legt verantwoording af aan de Europese Commissie over de invulling en uitvoering van de Nederlandse verplichtingen in het kader van de VHR. De minister van LNV is verantwoordelijk voor de aanwijzingsbesluiten en eventuele wijzigingen daarvan. In deze besluiten staan de doelen voor de habitattypen en (vogel)soorten waarvoor het gebied is aangewezen en de begrenzing van het gebied.

PM Natuurbeleid is gedecentraliseerd. Provincies zijn verantwoordelijk voor:

- Het nemen van de nodige maatregelen om een gunstige staat van instandhouding te realiseren van soorten en habitattypen van de VHR (art 1.12 Wnb)
- Het treffen van maatregelen voor Natura 2000-gebieden om te instandhoudingsdoelstellingen te realiseren (art 2.2 Wnb)
- Vergunningverlening (met uitzondering van projecten die onder de bevoegdheid van LNV of IenW vallen)
- Het opstellen en doen uitvoeren van beheerplannen (muv beheerplannen in de grote wateren) (art 2.3 Wnb)

PM Het ministerie van IenW is verantwoordelijk voor ... **PM** **J**

PM

- Welke criteria hanteren voor selectie van nieuwe gebieden? Welke knoppen zijn daar bij?
- Welke nieuwe gebieden komen er bij en welke gaan er af?
- Welke communicatiestrategie hanteren we?

Commented [1]: **J** **J** graag aanvullen

Beleidskader Natura 2000-habitattypen en -soorten

1. Inleiding

- Status en rol
- Aanleiding actualisatie en relatie ten opzichte van voorgaande doelendocumenten
- Afbakening en looptijd

2. Context

- Waarom is biodiversiteit belangrijk?
- Uitleg Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Natura 2000
- Samenhang met breder natuurbeleid en andere wetgeving: Rijksnatuurvisie, Nederland Natuurpositief, Natuурpact, Programma Natuur/aanpak stikstof, basiskwaliteit natuur, PAGW, Natuurwinstplan Grote Wateren, KRW, KRM, GVB, GLB, klimaatprogramma, ...

3. Uitgangspunten doelensysteem

9 vernieuwde uitgangspunten – zie aparte notitie

4. Soorten, habitattypen en Natura 2000-gebieden

- Aanwijzen van gebieden voor habitattypen en soorten waarvoor dat moet én zinvol is: soorten van de bijlagen die hier inheems zijn. Begrippen en definities worden uitgelegd
- Selectie, begrenzing en aanwijzing mag uitsluitend geschieden op ecologische gronden, regels worden uitgelegd
- Actualisatie is mogelijk, samenvatting van/verwijzing naar de regels in Beleidskader Doelwijziging

5. Staat van instandhouding

- De staat van instandhouding wordt gedefinieerd in de HR en wordt beoordeeld op landelijke schaal. Definities worden uitgelegd
- Definities van 'gunstig' worden uitgelegd (cf HR)
- Manier van beoordeling van onderdelen staat van instandhouding wordt uiteengezet (op hoofdlijnen)
- Waarden buiten Natura 2000 tellen ook mee: hoe borgen we die? (nog p.m.)

6. Natura 2000-doelen op landelijk niveau

- Rol van landelijke doelen en de relatie met de gunstige SvI
- Beschrijving om tot methodiek landelijke doelen te komen, o.a. relatief belang van NL in de EU bepalen
- Mogelijkheden aanpassen landelijke doelen
- Verwijzing naar Strategisch Plan voor de doelen zelf

7. Klimaatverandering

- (mogelijke) effecten van klimaatverandering op de instandhoudingsdoelen in het Natura 2000-doelensysteem en regels daaromtrent
- Samenhang met klimaatadaptatie en ander klimaatbeleid
- Consequenties voor de actualisatie van het Natura 2000-doelensysteem.

8. Natura 2000-doelen op gebiedsniveau

- Rol van gebiedsdoelen
- Methodiek voor formuleren gebiedsdoelen
- Samenvatting van/verwijzing naar Beleidskader Doelwijziging:
 - o Regels voor het prioriteren van gebiedsdoelen
 - o Regels voor het aanpassen van gebiedsdoelen

- Omgaan met nieuwe waarden in een gebied

9. Beheer van Natura 2000-gebieden

- Uitleg artikel 6.1 en 6.2: instandhoudingsmaatregelen en passende maatregelen
- Juridisch instrumentarium
- Verdeling verantwoordelijkheden tussen bestuursorganen
- Vergunningplicht en instandhoudingsmaatregelen
- Rekening houden met vereisten op sociaal, economisch en cultureel gebied en synergie met andere beleidsdoelen.
- Maatregelen in de Exclusieve Economische Zone (EEZ)

10. Beheerplannen

- Wettelijke status
- Bevoegd gezag en voortouwnemer
- Totstandkoming beheerplan en inspraakprocedures
- Doel, vorm en inhoud van beheerplan

11. Toetsen van plannen en projecten

- Vergunningplicht
- Definitie plan of project
- Significante effecten
- Passende beoordeling
- ADC

12. Governance en samenwerking

- Verantwoordelijkheden van de diverse voortouwnemers, bevoegd gezag, andere overheden en beheerders en hun verschillende rollen, w.o. decentralisatie
- Monitoring en evaluatie

13. Uitwerkingsdocumenten en hulpmiddelen

Korte beschrijving van en links naar de diverse "uitwerkingsdocumenten" (onderdeel van het beleid) en hulpmiddelen:

- Uitwerkingsdocumenten: Beleidskader Doelwijziging, Strategisch plan en Natura 2000-profielen
- Hulpmiddelen: Website natura2000.nl, Handleiding SDF, Handreiking beheerplannen, Herstelstrategieën, Handreiking vergunningverlening

Geactualiseerde uitgangspunten voor het Natura 2000 doelensysteem

Notitie t.b.v. het Bestuurlijk Overleg Natuur, november 2021

Ter besluitvorming:

Kan het BO Natuur instemmen met voorliggende geactualiseerde uitgangspunten?

Ter meningsvorming:

De door de Vogel- en Habitatrichtlijn vereiste landelijk gunstige staat van instandhouding, kan niet altijd alleen met de Natura 2000-gebieden worden bereikt. De staat van instandhouding is mede afhankelijk van de aanwezigheid van de Natura 2000-waarden buiten de Natura 2000-gebieden. Het voornemen is om een overzicht te geven van het mogelijk instrumentarium voor bescherming en ontwikkeling buiten Natura 2000. Gevraagd wordt hoe het Bestuurlijk Overleg denkt over de wenselijkheid om daarbij opties in beeld te brengen om gezamenlijk afspraken te maken tussen Rijk en provincies over de inzet van dit instrumentarium, waar dit nodig is voor het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding. (zie punt 7 voor een toelichting)

In het Natura 2000 doelendocument uit 2006 is een eerste generatie uitgangspunten opgenomen voor de formulering van Natura 2000-doelen. In 2014 is daar het Doelendocument mariene Natura 2000-gebieden aan toegevoegd. Dit is het thans vigerende beleidskader voor het Natura 2000-doelensysteem.

Waarom worden de uitgangspunten geactualiseerd?

De focus in het Natura 2000-beleid is na jaren van selectie en aanwijzing inmiddels verschoven naar het realiseren van de doelen. Dat betekent dat vooral gewerkt wordt aan het op landelijk niveau realiseren van een gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en soorten waarvoor de Vogel- en Habitatrichtlijn dat voorschrijft. Dit is aanleiding voor actualisering van de uitgangspunten. In voorliggend voorstel zijn de bestaande uitgangspunten als vertrekpunt genomen. Deze zijn vervolgens (deels) gewijzigd, verduidelijkt/uitgewerkt, gehandhaafd of geschrapt op basis van nieuwe inzichten en passend bij deze fase in het Natura 2000-beleid. Ook zijn nieuwe uitgangspunten toegevoegd. In deze notitie is beschreven wat de verschillen en overeenkomsten zijn tussen de voorgestelde geactualiseerde en de bestaande uitgangspunten. In de bijlage zijn de geactualiseerde uitgangspunten verder uitgeschreven en toegelicht.

Gewijzigde uitgangspunten

De volgende voorgestelde uitgangspunten zijn een wijziging van het bestaande Natura 2000-beleid:

1. *Landelijke doelstellingen zijn gericht op het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding; gebiedsdoelstellingen dragen daar optimaal aan bij*

Met dit gewijzigde uitgangspunt wordt duidelijk gemaakt dat het op landelijk niveau bereiken van een gunstige staat van instandhouding voorop staat in het Natura 2000-beleid. Het streefdoel voor volledig doelbereik is 2050. De landelijke doelstellingen worden vertaald in een regionale opgave en vervolgens naar doelstellingen voor de Natura 2000-gebieden. Bij elkaar vormen deze een samenhangend geheel dat zo optimaal mogelijk bijdraagt aan de landelijke doelstellingen.

Dit uitgangspunt is een wijziging ten opzichte van het huidige beleid, dat in beginsel de bestaande kwaliteit en omvang van de beschermde habitattypen en soorten wordt gehandhaafd en waar nodig in een gunstige staat wordt gebracht.

2. *Naast het voorkómen van verslechtering worden met voorrang de condities op orde gebracht voor habitattypen en soorten met een zeer ongunstige staat van instandhouding, met een matig ongunstige staat van instandhouding als Nederland tevens relatief belangrijk is en voor (overige) stikstofgevoelige habitats*

In het huidige beleid staat dat een hogere inzet wordt nagesteeft voor een soort of habitatype als Nederland belangrijk is, of als deze sterk onder druk staan. Daarbij was een 'sense of urgency' toegekend als binnen nu en 10 jaar mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat voor

een habitatype of soort. Er was niet gedefinieerd wanneer sprake is van 'sterk onder druk staan'. In de nieuwe formulering is verduidelijkt dat het streven naar een hogere inzet betekent dat met voorrang de condities op orde worden gebracht en in welke situaties dat aan de orde is. Voorgesteld wordt dat bij het bereiken van de gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau drie prioriteiten worden gesteld: met voorrang worden de condities op orde gebracht voor a) habitattypen en soorten met een zeer ongunstige staat van instandhouding, b) voor habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding waarvoor Nederland binnen de Atlantische regio relatief belangrijk is, en c) voor (overige) stikstofgevoelige habitats op grond van de Wet stikstofreductie en natuurversterking. Als het nodig is om in de uitvoering binnen de genoemde prioriteiten tot een nadere fasering te komen, dan wordt deze gebaseerd op de effectiviteit van de inzet. Altijd blijft de verplichting gelden dat verslechtering voorkómen moet worden, zowel in het gebied als landelijk.

Dit uitgangspunt is vooral een verduidelijking en nadere uitwerking van het huidige beleid. Een gewijzigd element ten opzichte van het huidige beleid is dat bij een gunstige staat van instandhouding geen hogere inzet wordt nagestreefd voor de soorten en habitattypen waarvoor Nederland belangrijk is.

Verduidelijkte uitgangspunten

De volgende voorgestelde uitgangspunten zijn geen wijziging van het bestaande Natura 2000-beleid, maar verduidelijken het en werken het verder uit:

3. *Voor soorten en habitattypen waarvoor Nederland binnen de Atlantische regio relatief belangrijk is, is de ambitie hoger dan wanneer Nederland relatief onbelangrijk is*
Voor alle beschermde habitattypen en soorten geldt de verplichting om op landelijk niveau een gunstige staat van instandhouding te realiseren. De definitie van wat een gunstige staat is, is wetenschappelijk onderbouwd. Binnen de onzekerheidsmarges van die definitie is er de mogelijkheid om iets te variëren in de hoogte van de ambitie. Als Nederland relatief belangrijk is voor de soort of het habitatype kan het meer bijdragen aan het bereiken van een gunstige staat op Europees niveau, dan als Nederland relatief onbelangrijk is. Daarom wordt voorgesteld om bij een groot relatief belang een hoger doel te stellen en bij een relatief klein belang een lager doel, passend binnen de marges voor een gunstige staat van instandhouding.

Dit is een andere invulling van het huidige beleid voor het nastreven van een minder hoge inzet als van Nederland redelijkerwijs niet kan worden verwacht dat een bepaalde soort of een bepaald habitatype (op die plaats) op de langere termijn binnen Nederland in een gunstige staat van instandhouding kan worden gebracht. Zie hiervoor ook punt 4 over het in ecologisch en maatschappelijk opzicht op optimale wijze bereiken van de landelijke doelen en punt 6 over de mogelijkheden van het wijzigen van doelen.

4. *De wijze waarop de landelijk gunstige staat van instandhouding wordt bereikt, is in ecologisch en maatschappelijk opzicht geoptimaliseerd, voor zover dat binnen de wettelijke kaders mogelijk is*

Voor het vaststellen van de doelen op (regionaal en) gebiedsniveau wordt gelet op de huidige kwaliteiten én wordt gekeken naar de beste mogelijkheden om op termijn landelijk een duurzame situatie te behouden of te verkrijgen, tegen een zo gering mogelijke inspanning. Deze vorm van optimaliseren is mogelijk voor zover voldaan wordt aan de randvoorwaarden die de Vogel- en Habitatrichtlijn stelt. Dit uitgangspunt is een herformulering van het bestaande Natura beleid, waarin staat dat haalbare en betaalbare doelstellingen worden geformuleerd, die zo min mogelijk inspanningen en gevolgen voor burgers en economische sectoren met zich meebrengen. Tevens is bestaand beleid dat rekening wordt gehouden met economische en sociale aspecten en dat bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen wordt uitgegaan van de bestaande budgetten voor beheer. Gebleken is de budgetten voor beheer door de jaren heen kunnen wijzigen.

Met het geactualiseerde uitgangspunt zijn de subjectieve begrippen 'haalbaar en betaalbaar' vervangen. Aangegeven is dat aan het in ecologisch en maatschappelijk optimaliseren van de wijze waarop de landelijke doelen worden bereikt, wettelijke grenzen zitten. Er mag op basis

van de Vogel- en Habitatrichtlijn geen rekening worden gehouden met economische en sociale aspecten bij de formulering van de landelijke doelen. Bij de maatregelen die nodig zijn om de doelstellingen te realiseren wordt conform de Vogel- en Habitatrichtlijn rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden. Deze afweging kan gevolgen hebben voor het tempo en soms ook de locatie van maatregelen, maar het blijft een verplichting om het beoogde resultaat conform de doelstellingen te realiseren.

5. *De landelijke en gebiedsdoelstellingen houden rekening met inherente dynamiek van de natuur*
Een nieuw aspect is dat doelstellingen zoveel mogelijk gekwantificeerd worden (omvang/aantallen) om maximale duidelijkheid te verschaffen aan overheden, beheerders en gebruikers van het betreffende gebied. Daarbij wordt rekening gehouden met inherente dynamiek van de natuur, omdat het bij die kwantificering gaat om gemiddelden over een bepaalde periode. Dit uitgangspunt bouwt voort op het huidige beleid, waarin staat dat doelstellingen in de tijd robuust geformuleerd dienen te zijn.

Nieuwe uitgangspunten

De volgende voorgestelde uitgangspunten zijn nieuwe ten opzichte van het huidige Natura 2000-beleid:

6. *Het is mogelijk om onder voorwaarden landelijke en gebiedsdoelstellingen te wijzigen*
Hoewel de instandhoudingsdoelstellingen langjarig richting geven, staan ze niet voor eeuwig vast. Op lange termijn zou klimaatverandering bijvoorbeeld om aanpassing van landelijke of gebiedsdoelen kunnen vragen. Zo kunnen gebieden belangrijker worden voor bepaalde soorten en minder belangrijk voor andere soorten. In het strategisch plan wordt, binnen de kaders van de Vogel- en Habitatrichtlijn, flexibel ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen, worden landelijke doelen geactualiseerd en wordt vastgesteld hoe in de toekomst de Natura 2000-gebieden zo goed mogelijk kunnen bijdragen aan de landelijk gunstige staat van instandhouding. In het huidige beleid zijn de onder strikte voorwaarden mogelijke wijzigingen van doelen niet benoemd. Ook is niet aangegeven op basis van welke criteria kan worden vastgesteld dat een doel onhaalbaar is. Een uitzondering hierop is de 'ten gunste van'-formulering, die nu al wel beperkt kan worden toegepast. Op basis van ecologische overwegingen dient dan aangetoond te zijn dat een maatregel 'passend en vereist' is om de instandhoudingsdoelstellingen te verwezenlijken, ook al zou dit ten nadele van een ander habitatype of soort zijn die minder prioriteit heeft.
7. *Voorkomens buiten de Natura 2000-gebieden tellen mee voor de landelijk gunstige staat van instandhouding*
De landelijk gunstige staat van instandhouding van een habitatype of soort is de optelsom van de staat van instandhouding in de Natura 2000-gebieden en de staat van instandhouding buiten deze gebieden. Dit is geen nieuw beleid, maar dit uitgangspunt was nog niet verankerd in een beleidsdocument. Buiten de Natura 2000-gebieden zijn natuurwaarden in ieder geval minder strikt (bijvoorbeeld als onderdeel van het NatuurNetwerk Nederland) en soms ook helemaal niet beschermd. Er kan daar gebruik worden gemaakt van de verschillende instrumenten voor bescherming die de Wet Natuurbescherming (vanaf 2022: Omgevingswet) biedt, of van beleidsregels of provinciale verordeningen. Naast beschermen van bestaande waarden kan beleid worden gevoerd voor het ontwikkelen van Natura 2000-habitattypen en -soorten buiten de daarvoor aangewezen gebieden (inclusief Habitatrichtlijnwaarden in Vogelrichtlijngebieden en omgekeerd) als zich daartoe goede kansen voordoen. Het voornemen is om een overzicht te geven van het mogelijk instrumentarium. Daarbij kunnen opties in beeld worden gebracht om gezamenlijk afspraken te maken tussen Rijk en provincies over de inzet van dit instrumentarium, waar dit nodig is voor het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding.

Gehandhaafde uitgangspunten

De volgende uitgangspunten zijn gelijk aan het huidige Natura 2000-beleid:

8. *De gebiedsdoelstellingen zijn voldoende sturend voor de bescherming van de gebieden, zonder dat ze ruimte voor concretisering op lokaal niveau volledig wegnemen*

Dit uitgangspunt is een ongewijzigde voortzetting van het huidige beleid. Het wordt ook wel genoemd de 'balans richting geven, ruimte laten'. Gebiedsdoelstellingen in het aanwijzingsbesluit moeten voldoende richting geven aan de fysieke maatregelen en duidelijkheid bieden voor toestemmingsverlening aan activiteiten. Gebiedsdoelstellingen geven aan welke bijdrage van een gebied wordt verwacht aan het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding. Tegelijkertijd moeten de gebiedsdoelstellingen in het aanwijzingsbesluit voldoende ruimte laten voor nadere uitwerking op lokaal niveau. In de Natura 2000-beheerplannen wordt, in nauwe betrokkenheid van eigenaren en beheerders van de gebieden, bepaald waar precies, met welke middelen en met welk tempo de realisering van de doelen het beste kan plaatsvinden.

9. *Het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk en provincies, waarin ieder zijn eigen rol heeft*

De bestaande afspraken over rollen en verantwoordelijkheden in het Natura 2000-beleid worden voortgezet.

Geschrapte uitgangspunten

De volgende uitgangspunten van het huidige Natura 2000-beleid komen niet terug in de voorgestelde geactualiseerde uitgangspunten, ook niet in gewijzigde vorm:

- *Maximaal aansluiten bij het nationale beleid, met name het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur, mits dit binnen de kaders van de Europese verplichtingen past.*
Inmiddels is Natura 2000 leidend geworden voor het natuurbeleid. Het nationale natuurbeleid en de realisatie van het NatuurNetwerk Nederland zijn primair gericht op de doelen voor Natura 2000. Daarmee past het ook binnen de kaders van de Europese verplichtingen. Dit uitgangspunt is derhalve overbodig geworden.
- *Complementaire doelen: voor een beperkt aantal habitattypen en soorten Habitatrichtlijndoelen toekennen aan Vogelrichtlijngebieden én Vogelrichtlijndoelen aan Habitatrichtlijngebieden.*
De mogelijkheid voor het aanwijzen van complementaire doelen is reeds vervallen en worden daarom niet meer als zodanig voorgesteld. Wel is het zo dat de voorkomens van Habitatrichtlijnwaarden in Vogelrichtlijngebieden en omgekeerd, en voorkomens buiten Natura 2000-gebieden meetellen mee voor het halen van de landelijke doelen (zie punt). Hier geldt niet de bescherming van Natura 2000.

Consultatie omgeving

Via twee informatie- en consultatierondes zijn de geactualiseerde uitgangspunten met de omgeving gedeeld. De groene NGO's en terreinbeheerders geven aan dat zij beperkt vertrouwen hebben in beleidsmatige trajecten die het mogelijk maken 'om doelen aan te passen', omdat zij vrezen dat het resultaat zal zijn dat doelen naar beneden worden bijgesteld. Deze organisaties vinden dat de ambitieuzere doelen moeten worden gesteld en dat meer natuur buiten de Natura 2000-gebieden moet worden beschermd. De economische sectoren, met name de agrarische organisaties, hebben juist zorgen over het feit dat de actualisatie zou kunnen leiden tot extra Natura 2000-gebieden en -doelen en over de betekenis daarvan - via vergunningverlening - op hun bedrijfsvoering en bestaanszekerheid.

Hoe verder?

De geactualiseerde uitgangspunten zullen worden verwerkt in het Beleidskader Natura 2000-habitattypen en -soorten. Dit is één van de deelproducten van het project actualisatie Natura 2000-doelensysteem. Het actualiseren van de uitgangspunten betekent niet dat de aanwijzingsbesluiten daar allemaal op worden aangepast: de huidige aanwijzingsbesluiten blijven het vertrekpunt. De geactualiseerde uitgangspunten zullen wel betrokken worden bij nog te nemen aanwijzingsbesluiten, wijzigingsbesluiten en actualisaties van doelen die bijvoorbeeld gebaseerd zijn op het te ontwikkelen strategisch plan.

Concept-Uitgangspunten doelensysteem Natura 2000

versie 18 augustus 2021

Deze notitie beschrijft de voorgestelde (ver)nieuw(d)e uitgangspunten voor het Natura 2000 doelensysteem. Deze uitgangspunten worden opgenomen in het Beleidskader Natura 2000-habitattypen en -soorten.

Inleiding

In het Natura 2000 doelendocument uit 2006 is een eerste generatie hoofdlijnen en principes opgenomen voor de formulering van Natura 2000-doelen. In 2014 is daar het Doelendocument mariene Natura 2000-gebieden aan toegevoegd. Dit is het thans vigerende beleidskader voor het Natura 2000-doelensysteem. Voor de actualisatie van het doelensysteem wordt bezien of vanwege de veranderde focus van selectie en aanwijzing naar doelrealisatie deze hoofdlijnen en principes aanpassing behoeven. ~~Ten behoeve van een eerste discussieronde hierover wordt hieronder een aantal uitgangspunten geformuleerd.~~ Het actualiseren van de uitgangspunten betekent niet dat de aanwijzingsbesluiten daar allemaal op worden aangepast: de huidige aanwijzingsbesluiten blijven het vertrekpunt. De geactualiseerde uitgangspunten zullen wel betrokken worden bij nog te nemen aanwijzingsbesluiten, wijzigingsbesluiten en actualisaties van doelen die bijvoorbeeld gebaseerd zijn op het te ontwikkelen strategisch plan.

Achtergrond

Het Natura 2000 doelendocument uit 2006 benoemt acht hoofdlijnen voor de formulering van Natura 2000-doelen. Later zijn er daar nog twee aan toegevoegd (zie bijlage/kader onderaan). Daarnaast zijn de principes 'strategisch lokaliseren' en 'balans richting geven' en 'ruimte laten' toegepast. Bij het toedelen van doelen aan gebieden is gebruik gemaakt van een landschappelijke indeling, waarbij per landschap kernopgaven zijn benoemd om prioriteiten en sturingsknoppen aan te geven voor de Natura 2000-beheerplannen. Verder is gekeken of er een noodzaak was om snel in te grijpen in een gebied ('sense of urgency'). Ten behoeve van het efficiënt behalen van de doelen zijn 'complementaire doelen' ingevoerd naast de gebiedsdoelen zoals gebaseerd op de aanmeldingen bij de Europese Commissie. Deze complementaire doelen zijn later om politieke redenen afgeschaft. Om prioritering bij conflicterende doelstellingen mogelijk te maken is onder strikte voorwaarden een 'ten gunste van'-formulering ingevoerd.¹ Niet alle hoofdlijnen en principes hebben hun doorwerking gehad in het doelensysteem. Zo heeft bijvoorbeeld de duiding van sense of urgency er niet altijd toe geleid dat in zo'n gebied de ecologische vereisten nu op orde zijn. Ook was de (juridische) status van de hoofdlijnen en principes niet altijd duidelijk. Deze constatering is op zichzelf al een reden voor actualisatie.

Centraal in de natuurvisie 'Natuurlijk verder' (2014) staat dat natuur midden in de samenleving thuishoort en niet alleen in beschermde natuurgebieden. Met de natuurambitie 'Nederland Natuurpositief' (2019) wordt hierop aangesloten door het natuurbeleid te verbreden en verbinden met de grote maatschappelijke opgaven van dit moment. Naast de inzet op bijzondere, kwetsbare natuur, is de natuurambitie gericht op herstel van de meer algemene en functionele soorten en landschapstypen door het verbeteren van condities voor biodiversiteit. Eén van de beleidskeuzes uit de Nationale Omgevingsvisie (2020) is het beschermen en versterken van de biodiversiteit. Daaraan wordt een bijdrage geleverd met de inzet op een robuust Natuurnetwerk Nederland en verbindingen, het realiseren van bufferzones rond kwetsbare natuurgebieden en vormen van extensieve landbouw en agrarisch natuurbeheer rondom Natura 2000-gebieden. Natuur draagt bij aan het niveau van

1. Bij de 'ten gunste van'-formulering mag het ene habitatype afnemen ten gunste van een ander habitatype.

de brede welvaart, dat door het CBS gemonitord wordt. Het gaat daarbij namelijk om zowel de economische als de ecologische en sociaal-maatschappelijke aspecten van welvaart.

Het Natura 2000 doelendocument 2006 en het Doelendocument mariene Natura 2000-gebieden 2014 zijn vooral geschreven voor de selectie en eerste aanwijzing van (nieuwe) Natura 2000-gebieden en het formuleren van doelen daarvoor. Deze gebieden zijn inmiddels (vrijwel) allemaal aangewezen. Bovendien zijn in de afgelopen jaren veel beheer- en herstelmaatregelen getroffen om de aangewezen habitattypen en soorten in stand te houden. De focus verschuift nu naar het zetten van betekenisvolle stappen op weg naar een landelijk gunstige staat van instandhouding voor alle habitattypen en soorten waartoe Nederland zich in Europees verband verplicht heeft. Dit vraagt inzet binnen én buiten de Natura 2000-gebieden. ~~Het is gebruikelijk om een doelstelling te koppelen aan een realisatietermijn. Het lijkt reëel om volledig doelbereik te koppelen aan het jaar 2050, maar hiervoor is nog wel politieke besluitvorming nodig.~~ Voor de grote wateren heeft het Rijk al de ambitie uitgesproken om in 2050 maatregelen te hebben gerealiseerd waarmee doelen voor Natura 2000 binnen bereik komen (Kamerstuk 27625 nr. 476). In reactie op het IPBES-rapport Global assessment of biodiversity and ecosystem services (2019) heeft het kabinet 100% doelbereik van de Vogel- en Habitatrichtlijn als streefdoel geformuleerd (Kamerstuk 26407, nr. 130). Ook uit de Europese Biodiversiteitsstrategie spreekt urgentie om te werken aan de natuurdoelen. In de in 2020 gepresenteerde strategie, die door Nederland wordt ondersteund, staat de ambitie dat in 2030 minimaal 30% van de soorten en habitattypen die momenteel niet in een gunstige toestand verkeren, wel in die categorie terechtkomen of een sterke positieve trend vertonen.

~~Bestuurlijk beslispunt: In het Beleidskader Natura 2000 wordt wel/niet het jaartal 2050 gekoppeld aan het volledig realiseren van de gunstige staat van instandhouding.~~

Commented [J](1): Ik heb het geschrapt als bestuurlijk beslispunt. Ook in de NOVI wordt verwezen naar de IPBES brief waarin 2050 als streefdoel staat voor 100% doelbereik. En het staat ook in de Strategische agenda LNV.

Voor het bereiken van een landelijk gunstige staat van instandhouding is het nodig dat, naast het voorkómen van verslechtering, de nadruk komt te liggen op het bereiken van de doelen voor verbetering van de kwaliteit en/of uitbreiding van de verspreiding of oppervlakte. Daarvoor moeten verdergaande inrichtingsmaatregelen en/of aanvullende/aangepaste beheermaatregelen getroffen worden, waarbij geleerd wordt van de eerste generatie beheerplannen. In het strategisch plan zal worden aangegeven hoe een landelijk gunstige staat van instandhouding op effectieve en efficiënte wijze kan worden bereikt. Vraagstukken die daarbij aan de orde zullen zijn, hebben te maken met prioritering, timing, tempo en haalbaarheid van doelrealisatie, het omgaan met doelen in dynamische of in mozaïeken verweven habitattypen, en het benutten van de mogelijkheden voor een slimme ruimtelijke toedeling van de doelen in samenhang met andere maatschappelijke opgaven. Waar nodig wordt binnen de huidige kaders van de Europese richtlijnen gezocht naar flexibiliteit met het oog op het effectief en efficiënt bereiken van de landelijke doelen. De veranderde focus van selectie en aanwijzing naar doelrealisatie vraagt om aangepaste uitgangspunten voor het doelensysteem, zoals hieronder wordt beschreven.

Uitgangspunten

1. Landelijke doelstellingen zijn gericht op het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding; gebiedsdoelstellingen dragen daar optimaal aan bij.

Het strategisch plan (in 2021/2022 vorm te geven) omvat landelijke doelstellingen die gericht zijn op het bereiken van de gunstige staat van instandhouding van Natura 2000-habitattypen en -soorten in Nederland. ~~Het is nog een beleidsmatige keuze of Het streven is dat~~ dit doel bereikt ~~ge~~koppeld wordt ~~aan in~~ het jaar 2050. De definitie van wat 'een gunstige staat' in Nederland is, is gebaseerd op wetenschappelijke overwegingen. De landelijke doelstellingen worden zo concreet mogelijk geformuleerd. Als de zesjaarlijkse beoordeling (en rapportage) van de actuele staat van instandhouding daartoe aanleiding geeft, worden de landelijke

doelstellingen aangepast. De landelijke doelstellingen worden vertaald naar doelstellingen op (regionaal en) gebiedsniveau, die bij elkaar een samenhangend geheel vormen. Instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied worden vastgelegd in aanwijzingsbesluiten; regionale en landelijke doelen staan in het strategisch plan, dat de samenhang en prioriteiten aangeeft. Mogelijk kan het benoemen van kernopgaven en sense of urgency (richtinggevend of afdwingbaar) bijdragen aan de doelstellingen in het strategisch plan. Dit wordt bij de ontwikkeling van het strategisch plan bekeken. De actualisatie van de aanwijzingsbesluiten kan worden gekoppeld aan de beheerplancycclus. Bij elke actualisatie van het beheerplan moet steeds worden bezien of voor de volgende planperiode een volgende stap nodig en mogelijk is², toewerkend naar de landelijke doelen zoals benoemd in het strategisch plan, om het gebied optimaal bij te laten dragen aan het realiseren van een gunstige staat van instandhouding. De regionale en gebiedsdoelstellingen geven aan hoe deze concreet bijdragen aan de landelijke doelen. Daarbij volstaat het niet om alleen verslechtering te voorkomen: voor het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding moeten ook verbeter- en uitbreidingsdoelen worden gerealiseerd. Voor het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding vormen de Natura 2000-gebieden de basis, maar dit is niet voldoende. Ook het voorkomen van Natura 2000-habitattypen en -soorten buiten deze gebieden draagt hieraan bij. Voor de natuurwaarden buiten de Natura 2000-gebieden geldt een andere juridische bescherming. Voor het zo goed mogelijk toepassen van dit eerste uitgangspunt worden onderstaande uitgangspunten betrokken.

2. Met voorrang worden de condities op orde gebracht voor soorten en habitattypen waarvoor Nederland binnen de Atlantische regio relatief belangrijk is en die tevens sterk onder druk staan.

Het relatieve belang van Nederland binnen de Europese Unie (of daarbinnen in de zogenoemde Atlantische regio) bepaalt de mate waarin we kunnen bijdragen aan het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op het niveau van het Europese netwerk. Ondanks het geringe oppervlak is Nederland voor een aantal habitattypen en soorten van zeer groot relatief belang. Het relatief belang is in het huidige doelendocument vastgelegd, maar zal binnenkort worden geactualiseerd. In het strategisch plan wordt bij de landelijke doelstellingen een hogere prioriteit gegeven aan habitattypen en soorten waarvoor Nederland relatief belangrijk is en die tevens sterk onder druk staan. Dit doen we door met voorrang de condities voor deze habitattypen en soorten op orde te brengen. De landelijke staat van instandhouding van deze habitattypen en soorten kan daarmee sneller worden verbeterd. In het strategisch plan wordt benoemd welke prioriteiten dit betreft. Aan het bereiken van een landelijk gunstige staat van instandhouding van habitattypen of soorten waarvoor Nederland relatief onbelangrijk is, wordt in de komende jaren minder prioriteit gegeven. Wel geldt dat altijd minimaal verslechtering moet worden voorkomen.

2. Naast het voorkómen van verslechtering worden met voorrang de condities op orde gebracht voor habitattypen en soorten met een zeer ongunstige staat van instandhouding, met een matig ongunstige staat van instandhouding als Nederland tevens relatief belangrijk is en voor (overige) stikstofgevoelige habitats.

Voor de meeste habitattypen en soorten is landelijk nog geen gunstige staat van instandhouding bereikt. Het is de ambitie om deze voor alle habitattypen en soorten te realiseren door de benodigde condities op orde te brengen. De Habitatrichtlijn vraagt om voor het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding vast te stellen wat de prioriteiten zijn.

Commented [J (2)]: Is vervangen door gewijzigd voorstel. Mogelijk nog aanpassen na kernteam 24 augustus.

²In de versie van april stond hier "...of voor de volgende planperiode ambitieuzere doelen haalbaar zijn...". Bedoeld is of in de volgende planperiode een stap verder kan worden gezet richting het uiteindelijke doel (in zoverre dat nog niet bereikt is). Dat is nu beter verwoord.

Bij het bereiken van de gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau worden drie prioriteiten gesteld, waarbij in acht wordt genomen dat in 2030 ten minste 30% van de habitattypen en soorten die momenteel niet in een landelijk gunstige staat verkeren, die categorie bereiken of een sterke positieve trend vertonen: met voorrang worden de condities op orde gebracht voor a) habitattypen en soorten met een zeer ongunstige staat van instandhouding, b) voor habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding waarvoor Nederland binnen de Atlantische regio relatief belangrijk is, en c) voor (overige) stikstofgevoelige habitats op grond van de Wet stikstofreductie en natuurversterking.

Het relatieve belang van Nederland binnen de Atlantische regio (en voor trekvogels de flyway-populatie) geeft de mate aan waarin we kunnen bijdragen aan het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op Europees niveau. Ondanks het geringe oppervlak is Nederland voor een aantal habitattypen en soorten van groot belang. Het relatief belang is eerder in het doelendocument vastgelegd, maar zal voor het stellen van prioriteiten worden geactualiseerd.

Altijd blijft gelden dat op grond van de Habitatrichtlijn geen significante verslechtering mag plaatsvinden in de gebieden en op landelijk niveau. De Europese Biodiversiteitsstrategie geeft aan dat in 2030 de landelijke instandhoudingstrends en -status niet verder verslechterd mogen zijn. Verslechtering kan worden voorkómen door voor de habitattypen en soorten waarbij dit dreigt de condities op orde te brengen.

Als het nodig is om in de uitvoering binnen de genoemde prioriteiten tot een nadere fasering te komen, dan wordt deze gebaseerd op de effectiviteit van de inzet.

In het strategisch plan worden op basis van deze uitgangspunten de feitelijke prioriteiten vastgelegd.

3. Voor soorten en habitattypen waarvoor Nederland binnen de Atlantische regio relatief belangrijk is, is de ambitie hoger dan wanneer Nederland relatief onbelangrijk is.

Het relatief belang weegt ook mee bij het vertalen van de wetenschappelijke, gunstige referentiewaarden (FRV's: Favourable Reference Values) naar landelijke doelen in het strategisch plan. Als Nederland relatief belangrijk is, wordt uitgegaan van de bovenkant van de marge die de wetenschappelijke onzekerheid biedt. Andersom wordt uitgegaan van de onderkant van die marge voor het vaststellen van de landelijke doelen van soorten en habitattypen waarvoor Nederland relatief onbelangrijk is. Als op het niveau van de gehele Atlantische regio een gunstige staat van instandhouding voor een soort of habitatype is bereikt, dan volstaat het als Nederland voorlopig inzet op een behoudoelstelling, mits daarmee duurzaam voortbestaan is verzekerd.

4. De wijze waarop de landelijk gunstige staat van instandhouding wordt bereikt, is in ecologisch en maatschappelijk opzicht geoptimaliseerd, voor zover dat binnen de wettelijke kaders mogelijk is.

Voor het vaststellen van de doelen op (regionaal en) gebiedsniveau wordt gelet op de huidige kwaliteiten én wordt gekeken naar de beste mogelijkheden om op termijn landelijk een duurzame situatie te behouden of te verkrijgen, tegen een zo gering mogelijke inspanning (strategisch lokaliseren). Dat neemt niet weg dat de benodigde inspanning fors kan zijn. Door doelstellingen voor uitbreiding en verbetering daar neer te leggen waar dat het beste kan, dragen de Natura 2000-gebieden gezamenlijk zo effectief mogelijk bij aan de landelijk gunstige staat van instandhouding. Dit kan betekenen dat bestaande aanwijzingsbesluiten daarop moeten worden aangepast. Voor het anders lokaliseren van behoudoelstellingen bieden de richtlijnen alleen in uitzonderlijke situaties ruimte (zie punt 6). Er wordt zoveel mogelijk samenhang gezocht met de doelstellingen op andere beleidsterreinen zoals klimaatadaptatie, Kaderrichtlijn Water, Kaderrichtlijn Mariene Strategie, anti-verdrogingsbeleid en stikstofbeleid. Kansen om werk met werk te maken (efficiëntie) worden benut. Daarbij kan het Natura 2000-instrumentarium ook helpen om op andere beleidsterreinen doelen te behalen. Bij de maatregelen die nodig zijn om de

doelstellingen te realiseren wordt conform de Vogel- en Habitatrichtlijn rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden. Deze afweging kan gevolgen hebben voor het tempo en soms ook de locatie van maatregelen, maar het blijft een verplichting om het beoogde resultaat conform de doelstellingen te realiseren.

5. De landelijke en gebiedsdoelstellingen houden rekening met inherente dynamiek van de natuur.

Voor zover dat mogelijk is worden landelijke en gebiedsdoelstellingen kwantitatief geformuleerd (omvang/aantallen/kwaliteit) om maximale duidelijkheid te verschaffen aan overheden, beheerders en gebruikers van het betreffende gebied. Dat geldt ook voor uitbreidings- en verbeterdoelen. Kwantitatieve doelen zijn sturend voor de condities waarop maatregelen zich richten. Doelbereik kan worden geëvalueerd met gemiddelden over een bepaalde periode, die in overeenstemming zijn met de aantallen of de omvang die het gebied gezien de natuurlijke processen en beheermaatregelen op de langere termijn gemiddeld genomen kan dragen. In de doelstellingen en de uitwerking daarvan in maatregelen wordt rekening gehouden met de dynamiek van het habitatype, de dynamiek in het mozaïek van met elkaar verweven habitattypen en de dynamiek van de soort. Daarbij is de veerkracht van de natuurwaarden relevant: afname door dynamiek moet er niet toe kunnen leiden dat een kritische ondergrens wordt overschreden, waarna herstel niet meer mogelijk is. Het perspectief dat kwantitatieve doelen gehaald worden, mag niet verloren gaan. Ook het herkennen en ruimte bieden aan en in stand houden van de natuurlijke cycli van habitattypen in een dynamisch ruimtelijk mozaïek is belangrijk. Bij de actualisatie van aanwijzingsbesluiten, gekoppeld aan de beheerplancycclus, kan worden bepaald hoe met deze natuurlijke dynamiek moet worden omgegaan. Het Beleidskader doelwijziging biedt hiervoor de kaders.

6. Het is mogelijk om onder voorwaarden landelijke en gebiedsdoelstellingen te wijzigen.

Hoewel de instandhoudingsdoelstellingen langjarig richting geven, staan ze niet voor eeuwig vast. Op lange termijn zou klimaatverandering bijvoorbeeld om aanpassing van landelijke of gebiedsdoelen kunnen vragen. Zo kunnen gebieden belangrijker worden voor bepaalde soorten en minder belangrijk voor andere soorten. In het strategisch plan wordt flexibel ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen, worden landelijke doelen geactualiseerd en wordt vastgesteld hoe in de toekomst de Natura 2000-gebieden zo goed mogelijk kunnen bijdragen aan de landelijk gunstige staat van instandhouding. Hieruit kunnen voorstellen volgen om verbeter- of uitbreidingsdoelen anders te lokaliseren of deze te verhogen of te verlagen, nieuwe (deel)gebieden te selecteren, (deel)gebieden te schrappen of anders te begrenzen of om doelen te stellen voor nieuwe waarden of te schrappen voor verdwenen waarden. Deze voorstellen zullen moeten voldoen aan de strikte voorwaarden die de VHR daaraan stelt. Intrekken of verlagen van de beschermde status van gebieden is mogelijk als de oorspronkelijke aanwijzing berust op een wetenschappelijke of administratieve fout, of als op basis van langdurig gemonitorde ecologische gegevens kan worden vastgesteld dat een Natura 2000-gebied onomkeerbaar geen bijdrage meer kan leveren aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het desbetreffende habitatype of de soort. Intrekken of verlagen van de beschermde status kan ook de consequentie zijn van het toepassen van de ADC-toets bij toestemmingsverlening aan een project. Als in een gebied instandhoudingsdoelen voor habitattypen of soorten elkaar in de weg zitten, kan gebruik gemaakt worden van een 'ten gunste van'-formulering. Op basis van ecologische overwegingen dient dan aangetoond te zijn dat een maatregel 'passend en vereist' is om de instandhoudingsdoelstellingen te verwezenlijken, ook al zou dit ten nadele van een ander habitatype of soort zijn die minder prioriteit heeft. Dit mag niet ten koste gaan van het realiseren van de landelijk gunstige staat van instandhouding van het benadeelde habitatype of soort. In het Beleidskader doelwijziging wordt beschreven wat het kader is voor aanpassing van de bestaande instandhoudingsdoelen voor Natura 2000-gebieden. In

de afweging wanneer de flexibiliteit in het doelensysteem wordt benut, moet ook het belang van continuïteit in de doelen worden betrokken.

~~7. De gebiedsdoelstellingen zijn voldoende sturend voor de bescherming van de gebieden, zonder dat ze ruimte voor concretisering op lokaal niveau volledig wegnemen.~~

Bescherming van de gebieden bestaat enerzijds uit juridische bescherming en anderzijds uit het treffen van fysieke maatregelen (inrichting en beheer) die nodig zijn om de gebiedsdoelstellingen te realiseren en verslechtering te voorkomen. Gebiedsdoelstellingen in het aanwijzingsbesluit moeten voldoende richting geven aan de fysieke maatregelen en duidelijkheid bieden voor toestemmingsverlening aan activiteiten. Gebiedsdoelstellingen geven aan welke bijdrage van een gebied wordt verwacht aan het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding. De basis hiervoor is het strategisch plan, waarin de samenhang tussen landelijke en gebiedsdoelen staat. Tegelijkertijd moeten de gebiedsdoelstellingen in het aanwijzingsbesluit voldoende ruimte laten voor nadere uitwerking op lokaal niveau. In de Natura 2000-beheerplannen wordt, in nauwe betrokkenheid van eigenaren en beheerders van de gebieden, bepaald waar precies, met welke middelen en met welk tempo de realisering van de doelen het beste kan plaatsvinden. Daarbij wordt rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden (zie punt 4). In het Natura 2000-beheerplan staat in elk geval een beschrijving van de voor het gebied benodigde maatregelen en de daarvan beoogde resultaten. In beheerplanmaatregelen staat het sturen op de vereiste condities voor Natura 2000-habitattypen en -soorten centraal. Bij bijvoorbeeld kwantitatieve doelen voor de populatie van een soort gaat het er in het beheer niet om of de aantallen daadwerkelijk elk jaar worden gehaald, maar of het leefgebied geschikt is voor die aantallen.

8. Voorkomens buiten de Natura 2000-gebieden tellen mee voor de landelijk gunstige staat van instandhouding

De landelijk gunstige staat van instandhouding kan niet altijd worden bereikt met uitsluitend de Natura 2000-gebieden. Dat hoeft ook niet, omdat ook de voorkomens buiten Natura 2000-gebieden meetellen voor het halen van de landelijke doelen. Dat geldt ook voor de aanwezigheid van Habitatrichtlijnwaarden in Vogelrichtlijngebieden en Vogelrichtlijnwaarden in Habitatrichtlijngebieden. Buiten de voor de Natura 2000-habitattypen en -soorten aangewezen gebieden geldt niet de bescherming van Natura 2000. Er kan daar gebruik worden gemaakt van de verschillende instrumenten voor bescherming die de Wet Natuurbescherming (vanaf 2022: Omgevingswet) biedt, of van beleidsregels of provinciale verordeningen. Het alsnog aanwijzen als Natura 2000-gebied behoort ook tot de mogelijkheden. Naast beschermen van bestaande waarden kan beleid worden gevoerd voor het ontwikkelen van Natura 2000-habitattypen en -soorten buiten de daarvoor aangewezen gebieden (inclusief Habitatrichtlijnwaarden in Vogelrichtlijngebieden en omgekeerd) als zich daartoe goede kansen voordoen. In het strategisch plan wordt uitgewerkt welke gebieden buiten Natura 2000 belangrijk zijn voor het behalen van de gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Welk instrumentarium passend is bij deze voorkomens buiten Natura 2000 is afhankelijk van de aard van die te beschermen waarden.

Bestuurlijk beslispunt: Er wordt wel/niet vastgelegd geen gezamenlijke afspraken gemaakt over welk instrumentarium passend is voor het behoud of de ontwikkeling van Natura 2000-habitattypen en -soorten buiten de daarvoor aangewezen gebieden, als deze waarden nodig zijn voor het bereiken en/of behouden van de landelijk gunstige staat van instandhouding.³

³ Bij een positief antwoord op deze vraag zal hiervoor een apart uitwerkingsdocument worden opgesteld. Het ligt niet voor de hand om het op te nemen in het Beleidskader Natura 2000, omdat het gaat over de invulling van de bevoegdheid van de provincies en niet over de invulling van de bevoegdheid van de minister.

Commented [J (3): Punt 7 en 8 omgewisseld, zodat het overeenkomt met de volgorde in de oplegnotitie voor BO

9. De gebiedsdoelstellingen zijn voldoende sturend voor de bescherming van de gebieden, zonder dat ze ruimte voor concretisering op lokaal niveau volledig wegnemen.

Bescherming van de gebieden bestaat enerzijds uit juridische bescherming en anderzijds uit het treffen van fysieke maatregelen (inrichting en beheer) die nodig zijn om de gebiedsdoelstellingen te realiseren en verslechtering te voorkomen. Gebiedsdoelstellingen in het aanwijzingsbesluit moeten voldoende richting geven aan de fysieke maatregelen en duidelijkheid bieden voor toestemmingsverlening aan activiteiten. Gebiedsdoelstellingen geven aan welke bijdrage van een gebied wordt verwacht aan het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding. De basis hiervoor is het strategisch plan, waarin de samenhang tussen landelijke en gebiedsdoelen staat. Tegelijkertijd moeten de gebiedsdoelstellingen in het aanwijzingsbesluit voldoende ruimte laten voor nadere uitwerking op lokaal niveau. In de Natura 2000-beheerplannen wordt, in nauwe betrokkenheid van eigenaren en beheerders van de gebieden, bepaald waar precies, met welke middelen en met welk tempo de realisering van de doelen het beste kan plaatsvinden. Daarbij wordt rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden (zie punt 4). In het Natura 2000-beheerplan staat in elk geval een beschrijving van de voor het gebied benodigde maatregelen en de daarvan beoogde resultaten. In beheerplanmaatregelen staat het sturen op de vereiste condities voor Natura 2000-habitattypen en -soorten centraal. Bij bijvoorbeeld kwantitatieve doelen voor de populatie van een soort gaat het er in het beheer niet om of de aantallen daadwerkelijk elk jaar worden gehaald, maar of het leefgebied geschikt is voor die aantallen.

10. Het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk en provincies, waarin ieder zijn eigen rol heeft.

De systeemverantwoordelijkheid voor het natuurbeleid ligt bij het Rijk. Zo zorgt het Rijk voor nationale wet- en regelgeving voor Natura 2000 en voor goede internationale afspraken. De minister van LNV is verantwoordelijk voor de aanwijzingsbesluiten en eventuele wijzigingen daarvan. In deze besluiten staan de doelen voor de habitattypen en (vogel-)soorten waarvoor het gebied is aangewezen en de begrenzing van het gebied. Om beter bij te kunnen dragen aan de landelijk gunstige staat van instandhouding, kunnen op basis van het strategisch plan onder strikte voorwaarden voorstellen worden gedaan voor wijziging van aanwijzingsbesluiten. Dit gebeurt in overleg met de betreffende bevoegde gezagen voor de beheerplannen van die gebieden. Voorstellen voor wijziging kunnen ook door die bevoegde gezagen worden gedaan, met name waar het gaat om optimalisering van verbeter- of uitbreidingsdoelstellingen tussen de gebieden waar zij verantwoordelijk voor zijn. Het Rijk heeft de taak om keuzes te maken over de landelijke spreiding van doelen.

De directe verantwoordelijkheid voor het inrichten en (doen) beheren van de Natura 2000-gebieden ligt bij de bevoegde gezagen van die gebieden (voortouwnemers): de provincies, Rijkswaterstaat en het ministerie van Defensie. Daarbij hebben de voortouwnemers aandacht voor andere belangen in de regio in samenspraak met stakeholders, volgens de eisen die de Wet Natuurbescherming (vanaf 2022: Omgevingswet) daaraan stelt. De beheerders van de Natura 2000-gebieden (o.a. terreinbeherende organisaties, particuliere eigenaren, Rijkswaterstaat, Defensie, drinkwaterbedrijven, gemeenten en waterschappen) dragen bij met kennis over het gebied. Daarbij hebben gemeenten en waterschappen ook de mogelijkheid om met aanpalend beleid te ondersteunen, zoals ruimtelijke regels en waterbeheer.

Hoofdpijnen Natura 2000 doelendocument 2006

Commented [J](4): De vergelijking met het Doelendocument is verwerkt in de oplegnotitie voor het BO Natuur

Hieronder staan de hoofdlijnen uit het Natura 2000 doelendocument uit 2006 (met aanvullingen). Achter de Ⓢ is aangegeven hoe die hoofdlijnen zijn verwerkt in de geactualiseerde uitgangspunten:

1. Maximaal aansluiten bij het nationale beleid, met name het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur, mits dit binnen de kaders van de Europese verplichtingen past.
- Ⓢ Natura 2000 is leidend geworden. Het nationale natuurbeleid en de realisatie van de NNN zijn primair gericht op de doelen voor Natura 2000. En daarmee past het ook binnen de kaders van de Europese verplichtingen. (-> komt niet terug in de geactualiseerde uitgangspunten)
2. Haalbare en betaalbare doelstellingen formuleren, die zo min mogelijk inspanningen en gevolgen voor burgers en economische sectoren met zich meebrengen (geen disproportionele lasten).
- Ⓢ 'Haalbaar en betaalbaar' zijn subjectieve begrippen. Het gaat erom dat de wijze waarop de landelijk gunstige staat van instandhouding wordt bereikt, in ecologisch en maatschappelijk opzicht is geoptimaliseerd, voor zover binnen de wettelijke kaders mogelijk is. (-> verwerkt in uitgangspunt 4)
3. In beginsel de bestaande kwaliteit en omvang in Nederland en in concrete gebieden handhaven en waar nodig in een gunstige staat van instandhouding brengen.
- Ⓢ Dit stadium zijn we nu voorbij: we moeten naar een helder geformuleerde gunstige staat van instandhouding toewerken. De landelijke doelen zijn hierop gericht en de gebiedsdoelen dragen hieraan bij. In zoverre dat hiervoor nodig is, moet worden ingezet op uitbreiding en verbetering van de kwaliteit. (-> verwerkt in uitgangspunt 1)
4. Een hogere inzet nastreven voor soorten en habitattypen waar Nederland relatief belangrijker voor is en eveneens voor soorten en habitattypen die sterk onder druk staan.
- Ⓢ Dit uitgangspunt handhaven. Een hogere inzet betekent met voorrang de condities op orde brengen voor habitattypen en soorten waarvoor Nederland relatief belangrijk is en die tevens sterk onder druk staan. De landelijk gunstige staat van instandhouding kan daarmee sneller worden bereikt. Ook wordt een hogere ambitie vastgesteld als Nederland relatief belangrijk is, gelijk aan de bovenkant van de marge die de wetenschappelijke onzekerheid van de FRV biedt (-> verwerkt in uitgangspunt 2 en uitgangspunt 3)
5. Een minder hoge inzet nastreven als van Nederland redelijkerwijs niet kan worden verwacht dat een bepaalde soort of een bepaald habitatype (op die plaats) op de langere termijn binnen Nederland in een gunstige staat van instandhouding kan worden gebracht.
- Ⓢ Lagere prioriteit waar het relatief belang van Nederland op Europese schaal klein is, gelijk aan de onderkant van de marge die de wetenschappelijke onzekerheid van de FRV biedt. Verslechtering moet altijd worden voorkomen. De landelijk gunstige staat van instandhouding is altijd het streven. (-> verwerkt in uitgangspunt 2 en uitgangspunt 3)
6. Doelstellingen dienen in de tijd robuust geformuleerd te zijn om te kunnen anticiperen op bijvoorbeeld natuurlijke dynamiek en klimaatverandering.
- Ⓢ Doelstellingen moeten rekening houden met de dynamiek die aan natuur inherent is. Dit gaat over fluctuaties (omvang en aantallen) rond een langjarig gemiddelde. Bij veranderingen veroorzaakt door klimaatverandering is geen sprake van fluctuaties rond een gemiddelde, maar om veranderingen in één richting. Bekeken kan worden of met maatregelen de natuurwaarden klimaatrobuuster kunnen worden. (-> verwerkt in uitgangspunten 5 en uitgangspunt 6)
7. Doelstellingen dienen voldoende sturend te zijn voor de bescherming én het beheer van de gebieden, zonder dat ze ruimte voor concretisering op lokaal niveau volledig wegnemen.
- Ⓢ Dit uitgangspunt blijft staan. Alle gebiedsdoelstellingen worden zoveel mogelijk kwantitatief en kwalitatief omschreven. Gebiedsdoelstellingen geven aan welke bijdrage van een gebied wordt verwacht aan het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding. In de Natura 2000-beheerplannen wordt, in nauwe betrokkenheid van eigenaren en beheerders van de gebieden, bepaald waar precies, met welke middelen

en met welk tempo de realisering van de doelen het best kan plaatsvinden. Tot de inhoud van het beheerplan behoort in elk geval een beschrijving van de voor het Natura 2000-gebied nodige instandhoudings- en passende maatregelen en de beoogde resultaten van deze maatregelen. (-> verwerkt in uitgangspunt 5 en uitgangspunt 7)

8. Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen zal worden uitgegaan van de bestaande budgetten voor beheer.

Ⓢ Het is gebleken dat die budgetten door de jaren heen nogal kunnen variëren. Zie ook punt 10 over het rekening houden met economische vereisten. (-> de hoofdlijn komt in deze vorm niet terug in de geactualiseerde uitgangspunten; zie ook onderstaand punt 10)

Aanvullingen:

9. Een goed gebiedsproces met betrokkenheid van relevante partijen/belanghebbenden (brede intentieverklaring 2008).

Ⓢ Na de decentralisatie is dit meer een opgave voor de voortouwnemers. De Wet Natuurbescherming (vanaf 2022: Omgevingswet) stelt eisen aan het rekening houden met andere belangen en het betrekken van stakeholders. (-> verwerkt in uitgangspunt 9)

10. Rekening houden met sociaaleconomische aspecten (aanvulling op intentieverklaring in 2010).

Ⓢ Bij de maatregelen die nodig zijn om de doelstellingen te realiseren wordt conform de Habitatrichtlijn, binnen de mogelijkheden van de ecologische doelstellingen, rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden. Deze afweging kan gevolgen hebben voor het tempo en soms ook de locatie van maatregelen, maar het blijft een verplichting om het beoogde resultaat conform de doelstelling te realiseren. (-> uitgangspunt 4)

Andere uitgangspunten Natura 2000 doelendocument 2006

Strategisch lokaliseren

Ⓢ Handhaven (-> verwerkt in uitgangspunt 4)

Balans richting geven, ruimte laten

Ⓢ Handhaven, zie punt 7 hierboven (-> verwerkt in uitgangspunt 7)

Indeling in Natura 2000 landschappen en kernopgaven per landschap

Ⓢ Landelijke doelen worden in het strategisch plan opgenomen. Dan besluiten of weer een indeling per landschapstype wordt aangehouden en of kernopgaven worden geformuleerd.

"sense of urgency"

Ⓢ Een 'sense of urgency' was toegekend als binnen nu en 10 jaar mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. In uitgangspunt 2 wordt een andere vorm van prioritering voorgesteld: Met voorrang worden de condities op orde gebracht voor Natura 2000-habitattypen en -soorten waarvoor Nederland binnen de Atlantische regio relatief belangrijk is en die sterk onder druk staan. In het strategisch plan wordt bekeken of het aanduiden van een 'sense of urgency' meerwaarde heeft.

Complementaire doelen

Ⓢ Zijn onder politieke druk vervallen en kunnen dus niet meer als zodanig terugkomen.

Ⓢ De voorkomens van Habitatrichtlijnwaarden in Vogelrichtlijngebieden en omgekeerd, en voorkomens buiten Natura 2000-gebieden tellen mee voor het halen van de landelijke doelen. Hier geldt niet de bescherming van Natura 2000. Wel kunnen andere beschermingsinstrumenten of beleid voor ontwikkeling van waarden worden ingezet. (-> verwerkt in uitgangspunt 8, waarbij een bestuurlijk beslispoint is gemarkeerd over het wel/niet opnemen van voorstellen in het strategisch plan voor een adequate bescherming van voorkomens buiten Natura 2000, voor zover deze voorkomens nodig zijn voor het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding.)

"Ten gunste van"-formulering

Ⓢ Deze mogelijkheid behouden. (-> verwerkt in uitgangspunt 6)

Ⓢ De mogelijkheden voor toepassing lijken beperkt. Waar deze kan worden toegepast wordt uitgewerkt in het strategisch plan.

Concept oplegger Beleidskader Doelwijziging Actualisatie N2000-doelensysteem BO Natuur 24 november 2021

Aan: BO Natuur, 24 november 2021
Van: Projectteam Act. N2000-doelensysteem,
Onderwerp: Concept oplegger Beleidskader Doelwijziging van de actualisatie N2000-doelensysteem in het Bestuurlijk Overleg Natuur (24 november 2021)
Bijlage: Concept Beleidskader Doelwijziging

Doel Beleidskader Doelwijziging

Het beleidskader doelwijziging is een uitwerkingsdocument van het beleidskader Natura 2000 habitattypen- en soorten. In het vigerende doelendocument (2006) staan geen kaders en procedures beschreven voor het kunnen wijzigen van doelen, terwijl uit het adviesrapport van fase 1 van de actualisatie Natura2000 doelensysteem is gebleken dat hier wel behoefte aan is. Het beleidskader doelwijziging geeft invulling aan deze behoefte en beschrijft de kaders voor eventuele wijzigingen van Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen in aanwijzingsbesluiten. Hierbij gaat het beleidskader doelwijziging uit van mogelijkheden binnen de kaders van Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR). Het beleidskader doelwijziging beoogt hiermee meer flexibiliteit te introduceren en duidelijkheid te verschaffen aan alle partijen onder welke voorwaarden instandhoudingsdoelstellingen gewijzigd kunnen worden.

Stand van zaken

Er is door de projectorganisatie actualisatie Natura2000 een concept beleidskader doelwijziging ontwikkeld. De kernpunten van het beleidskader zijn eerder, na instemming van het DO N2000, gedeeld via twee consultatierondes met stakeholders. De volgende stap is om het concept beleidskader beschikbaar te stellen voor een openbare consultatie via internet.

Kernpunten BKDW

Reguliere verplichtingen uit de VHR: verduidelijking omgang met nieuwe habitattypen en soorten in Nederland

- Het beleidskader doelwijziging geeft aan wanneer er voor nieuw gevestigde, bestendig aanwezige habitattypen en soorten (zoals de otter) instandhoudingsdoelen moeten worden geformuleerd.
- Daarnaast verplicht de Vogelrichtlijn om ook de bestaande Vogelrichtlijngebieden te herzien, waarbij nieuwe informatie over de meest geschikte gebieden moet worden betrokken. In het beleidskader doelwijziging zal dit worden uitgewerkt.

Beleidswijzigingen die flexibiliteit van het Natura 2000 doelensysteem vergroten zijn:

- De doelen worden zoveel mogelijk gekwantificeerd zoals dat nu al bij de doelen voor vogels is gedaan. Daarmee wordt verduidelijkt hoeveel natuurherstel voor de VHR genoeg is in een gebied en op landelijk niveau.
- Onder voorwaarden kunnen provincies, het ministerie van IenW, het ministerie van Defensie en het ministerie van LNV voorstellen doen om verbeter- en uitbreidingsdoelen te verschuiven van het ene naar het andere Natura 2000-gebied; voor behoudsdoelen is hiervoor juridisch zeer beperkt ruimte. Deze ruimte voor behoudsdoelen wordt in het beleidskader verder verduidelijkt in de vorm van criteria voor situaties waar sprake is van een 'onhaalbaar doel'.

Vraag aan het BO Natuur

Het BO Natuur wordt gevraagd om **in te stemmen** met het concept BK DW om deze vervolgens voor een (internet)consultatie te publiceren.

verslag

Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk gebied

Omschrijving	Directeurenoverleg Natura 2000
Voorzitter	[J]
Vergaderdatum en -tijd	6 september 2021, 16.00 uur - 17.00 uur
Locatie	Online via teams
Aanwezig	[J] (LNV), [J] (IenW), [J] (LNV), [J] (LNV), [J] (LNV), [J] (LNV), [J] (LNV), [J] (Defensie), [J] (IPO), [J] (LNV)
Afwezig	[J] (IenW), [J] (provincie Overijssel), [J] (LNV)

Behandeld door

[J]
T 070 378 [J]
[J]@minlnv.nl

Datum

14 september 2021

Kenmerk

Kopie aan

(Agenda)leden kernteam

Bijlage(n)

-

Vergaderpunten

1. Opening, vaststelling agenda

[J], [J] en [J] zijn afwezig (i.v.m. vakantie); [J] zit voor.

2. Mededelingen

Update projectorganisatie en inzet voortouwnemers

- [J] is aangetrokken als omgevingsmanager voor het actualisatietraject, ter vervanging van [J]. [J] zal voortaan de DO-vergaderingen bijwonen. [J] is ook de omgevingsmanager voor het Natuurwinstplan. [J] is werkzaam bij zijn eigen organisatie (Connected Strategische Veranderingsprocessen) en heeft eerder ervaring opgedaan bij de waterschappen en het ministerie van IenW, provincies en gemeenten op het gebied van water en mobiliteit.
- [J] (provincie Limburg) heeft een andere baan (Staatsbosbeheer). [J] (provincie Limburg) neemt tijdelijk waar in het kernteam; naar vaste vervanging vanuit de provincies wordt gezocht.
- [J] (RWS) neemt wegens ziekteverlof voorlopig niet deel aan het kernteam; zijn vaste vervanger is [J] (RWS).
- [J] (RWS) vervangt [J] in het deelprojectteam Beleidskader Natura 2000.

3. Actualisatie Natura 2000 doelensystematiek

a. Bestuurlijk proces

- [J] (projectmanager actualisatie Natura 2000) geeft een toelichting op het bestuurlijk proces, bestaande uit 1. planning en 2. doorkijk consequenties actualisatie.
- Er zijn twee bestuurlijke momenten (BO Natuur) voorzien, in november 2021 en mei 2022. De vraag is hoe die momenten optimaal kunnen worden benut om bestuurlijk akkoord te krijgen, door goede voorbereiding in DO N2000 en kernteam actualisatie. Daarom het verzoek om ter voorbereiding van het BO (24 november) nog een extra DO N2000-overleg in te lassen (tussen de eerstkomende DO op 11 oktober en de daarna volgende op 29 november).

- Vanuit projectteam actualisatie is gepoogd om een aantal bestuurlijke vragen te beantwoorden door een schets te geven van de consequenties van de actualisatie (bijlage 1b). Kanttekening hierbij is dat het projectteam in deze fase van de actualisatie nog geen goed beeld kan geven van de consequenties; dat is pas aan de orde in fase 3, in de concrete uitwerking.
- Vragen aan DO:
 - Is de planning op orde; mist er wat;
 - Worden de in de notitie genoemde bestuurlijke vraagstukken herkend;
 - Zijn er 1 of 2 leden van DO die met het kernteam willen meedenken over voorbereiding BO en identificeren bestuurlijke vraagstukken.
- Reactie DO:
 - [J] eens met procesvoorstel om een overleg tussen KT en DO in te plannen. Dit zou dan moeten plaatsvinden tussen 30 september (AAC) en 11 oktober, zodat er ruggenspraak met provincies kan worden gehouden. De vraag die aan de AAC zal worden gesteld heeft betrekking op onderscheid tussen: waar hebben provincies wel en waar geen invloed op. Op die manier kan voor de provincies duidelijker worden waar bewegingsruimte zit. Verder is het belangrijk om scherp te krijgen wat de relatie is tussen de actualisatie en andere dossiers, zoals de stikstofproblematiek.
 - [J] planning is wat RWS betreft akkoord maar het is wel de vraag of die haalbaar is, want de capaciteit is beperkt. Wat betreft de consequenties blijft het lastig voor de voortouwnemers om onderscheid te maken tussen wettelijke verplichtingen (VHR) en wat een kwestie is van interpretatie. Verder bestaat er binnen IenW een grote reserve tegen de aanwijzing van nieuwe gebieden en gaat de voorkeur uit naar (indien nodig) aanscherping van doelen binnen bestaande gebieden.
 - [J] eens met vorige spreker dat onderscheid tussen wettelijke verplichtingen en keuzevrijheid niet helemaal duidelijk is. Verplichtingen kunnen ook worden beschouwd als een kans (zie doorlichting N2000). [J] mist de vraag of er een bestuurlijk besluit moet worden genomen over de toekomstige werkwijze (governance, financiën, etc.). Als er uit het BO van 24 november extra vragen voortkomen, past dat dan in de planning?
- Reactie [J]
 - De planning is opgesteld uit oogpunt van haalbaarheid. Verder is de opstelling van de beleidskaders en het strategisch plan een iteratief (leer)proces. Mochten er vanuit het BO extra vragen komen dan kan de planning worden bijgesteld, op basis van voortschrijdend inzicht.
 - Het klopt dat consequenties op dit moment moeilijk te concretiseren zijn. De input hiervoor zal ook vanuit voortouwnemers moeten komen, appèl aan voortouwnemers om hieraan actief bij te dragen.
- Opvolging:
 - Vanuit DO gaan [J] en [J] meedenken met kernteam over bestuurlijk proces en consequenties. We hebben ook iemand uit de praktijk nodig. [J] biedt aan dat dat iemand vanuit RWS kan zijn.
 - Er wordt een extra DO ingelast voorafgaand aan BO van 24 november.

b. Beleidskader N2000 habitattypen- en soorten

■ Selectiecriteria HR-gebieden – [J]

Binnen HR ligt vast dat er voor nieuwe soorten gebieden moeten worden aangewezen. Er bestaat keuzevrijheid op welke wijze je deze gebieden selecteert. De Europese Commissie controleert of er voldoende gebieden zijn aangewezen voor nieuwe soorten.

Het uitgangspunt is dat de vijf belangrijkste gebieden worden aangewezen. De vraag is of we uitgaan van bestaande netwerken of bij nul beginnen en kijken waar de nieuwe soorten voorkomen, ook buiten het N2000-netwerk. In de oplegger bij de notitie zijn de consequenties inzichtelijk gemaakt. Als er geen keuze wordt gemaakt tussen de verschillende opties worden voor nieuwe soorten gebieden aangewezen volgens de werkwijze die is vastgesteld binnen het huidige N2000-doelensysteem.

■ Reactie DO:

■ Voor [J] is niet helemaal duidelijk wat de essentie is van het verschil ten opzichte van eerder gemaakte keuzes. Verder wil hij eerst de provincies consulteren (tijdens AAC 30 september) over de nu voorgestelde voorkeursoptie 1b, zodat een weloverwogen besluit kan worden genomen.

■ [J] RWS heeft de voorkeur om nieuwe waarden aan te wijzen in bestaande HR-gebieden en geen nieuwe gebieden aan te wijzen. Als het niet anders kan, zou er eerst moeten worden gekeken naar VR-gebieden en pas in laatste instantie nieuwe gebieden aanwijzen. Het was complex om de vraag aan het DO goed te begrijpen. Het is belangrijk om het vraagstuk helder op tafel te leggen in het BO. Maak gebruik van voorbeelden en leg uit wat het betekent voor de beheerpraktijk.

■ [J] en [J] vinden de notitie ook moeilijk te doorgronden; [J] vindt optie 1b het meest aantrekkelijk.

■ Een aantal reflecties die voor de hele actualisatie gelden:

- Het is goed om richting het BO duidelijk hebben wie waarover gaat, zodat de beslissruimte voor de bestuurders helder is.
- Daarnaast graag meer bespreking op hoofdlijnen in het DO.
- Ook geven DO-leden aan dat de stikstoflijn meegenomen moet worden.

■ Opvolging: [J] past notitie aan in meer begrijpelijke taal en wordt opnieuw voorgelegd aan DO. Er worden nog geen conclusies getrokken.

c. Beleidskader doelwijziging – [J]

Witteveen & Bos heeft conceptbeleidskader doelwijziging opgeleverd. Aan de orde is hoe om te gaan met bestuurlijke vaststelling en communicatie met buitenwereld. In oplegger staan twee vragen: 1. Bestuurlijke vaststelling in BO 24 november 2021 als concept of definitief beleidskader of vaststelling definitieve versie in mei 2022; 2. Consultatie en publicatie beleidskader.

Advies aan DO: in concept vaststellen in BO november en definitief in BO mei. Na vaststellen concept het beleidskader in november 2021 publiceren en reacties ophalen.

Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk gebied

Ons kenmerk
DGNVLG / 21117947

Reacties DO:

- Vraag [J] het beleidskader is nog niet af. Er staan nog PMs in m.b.t. vogels. Is dat aangevuld wanneer het concept in november wordt voorgelegd aan BO? [J] kan niet met zekerheid zeggen of dit wordt gehaald. Het BK kan dan zonder het onderdeel vogels worden voorgelegd in november 2021 en inclusief onderdeel vogels in mei 2022.

**Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk gebied**

Ons kenmerk
DGNVLG / 21117947

- [J] is het gebruikelijk om eerst concept vast te stellen en dan pas definitief voorleggen aan BO?

Antwoord [J] wanneer BK ter consultatie wordt voorgelegd geeft het meer comfort als het in concept bestuurlijk is vastgesteld. Het komt vaker voor dat een 'ontwerp' ter vaststelling wordt voorgelegd. In dit geval betreft het overigens geen terinzagelegging in de zin van de Algemene wet bestuursrecht.

- [J] is het eens met voorstel dat het BK DW eerst in concept bestuurlijk wordt vastgesteld en in mei 2022 definitief.
- DO geeft voorkeur aan brede consultatie door publicatie en verspreiding via internet. Er moet dan wel een goed plan komen hoe we de reacties verwerken want dat kost veel tijd en inzet. Daarnaast zijn er ervaringen bij RWS en RVO over hoe een internetconsultatie kan worden aangepakt. [J] geeft aan dat dit onderdeel is van de opstelling van het omgevingsplan waar hij momenteel aan werkt.

4. Gerelateerde projecten

- Landelijke monitoringsrapportage Natura 2000 en Stikstof 2020
 - De monitoringsrapportage Natura 2000 (2020) wordt door de voortouwnemers opgeleverd aan LNV, en gepubliceerd op de website van BIJ12. In de rapportage wordt de voortgang van de herstelmaatregelen, procesindicatoren en veldbezoeken in stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden weergegeven.
 - De vorige rapportages werden in opdracht van de Regiegroep Natura 2000 opgesteld. Omdat deze groep na de PAS uitspraak is opgeheven, wordt de nieuwe rapportage van 2020 ter informatie aangeboden aan het DO N2000.
 - Voorstel/gevraagd besluit DO (schriftelijk na afloop van de vergadering):
 - Kennisnemen van de monitoringsrapportage N2000;
 - Eventuele aandachtspunten voor het publicatiebericht op de site van BIJ12 mee te geven.

[J] merkt op dat voor RWS de Kaderrichtlijn water belangrijk is. RWS maakt nu eigen monitoringrapportages. Het zou goed zijn om de monitoring op elkaar af te stemmen. [J] en [J] geven input op de rapportage.

[J] geeft aan dat tijdens het volgende directeurenoverleg inzicht kan worden gegeven in de mate waarin in 2021 de beoogde PAS-maatregelen ook daadwerkelijk conform planning zijn uitgevoerd.

- Stand van zaken SNaP

- In het DO van december 2020 is vastgesteld dat er draagvlak is voor de ontwikkeling van een strategisch natuurproject (SNaP), waarvoor EU-subsidie uit het LIFE-programma kan worden aangevraagd.

- Samen met andere partijen en externe ondersteuning is toegewerkt naar een voorstel voor een SNaP. Het SNaP sluit aan op het beleid voor Natura 2000 en versterkt de uitvoering daarvan.
- LNV moet nu een besluit nemen over indiening van het ontwikkelde voorstel (de 'concept note'). Tegelijkertijd ligt bij verschillende organisaties de vraag voor, of zij als medebegunstigde zouden willen deelnemen. De deadline voor indiening van de concept note is 19 oktober.
- Bij een positief besluit over voortzetting van het SNaP is de volgende fase de uitwerking tot 'full proposal', waarin de acties verder moeten worden uitgewerkt. De deadline voor indiening van het full proposal is april 2022.

**Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk gebied**

Ons kenmerk
DGNVLG / 21117947

5. Conceptverslag 28 juni 2021

Geen opmerkingen; het verslag wordt vastgesteld.

6. Rondvraag en afsluiting

De volgende vergadering is 11 oktober.

7. Sluiting

 sluit om 16.57 de vergadering.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen